

Archeologienota

Korbeek-Lo – Nieuwstraat (Bierbeek)

Verslag van resultaten

Johan Claeys

2018

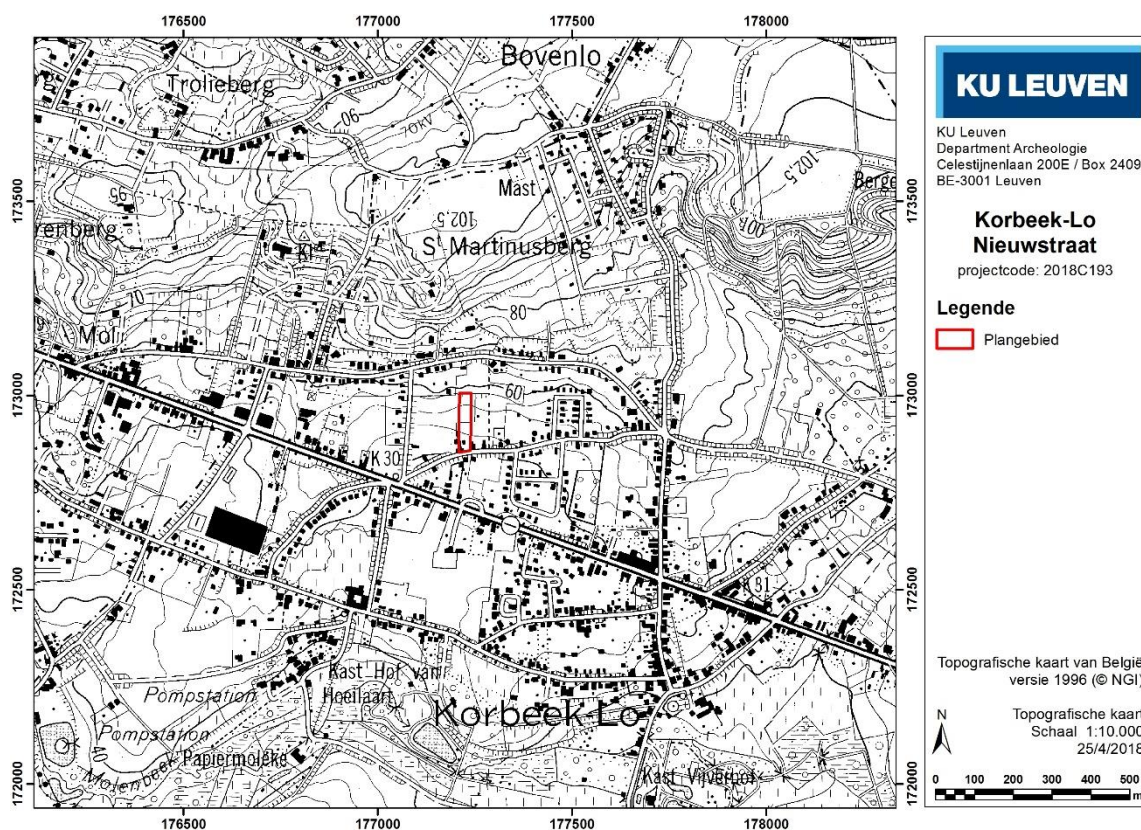
Inhoud

1	Beschrijvend gedeelte.....	4
1.1	<i>Administratieve gegevens</i>	4
1.2	<i>Beschrijving van de geplande werken.....</i>	6
2	Bureaustudie.....	8
2.1	<i>Onderzoeksopdracht</i>	8
2.2	<i>Werkwijze en strategie</i>	8
2.3	<i>Landschappelijke ligging</i>	9
2.4	<i>Archeologische context en historische beschrijving.....</i>	16
2.4.1	<i>Interpretatie beschikbare archeologische data</i>	16
2.4.2	<i>Het historische kaartmateriaal.....</i>	23
2.5	<i>Interpretatie en advies op basis van het bureauonderzoek</i>	28
3	Conclusies vooronderzoek.....	29
3.1	<i>Beantwoording onderzoeksvragen.....</i>	29
3.2	<i>Samenvatting.....</i>	30
4	Bibliografie	31
	Bijlage 1: werkplannen	32
	Bijlage 2: Plannenlijst.....	33
	Bijlage 3. Lijst figuren.....	35

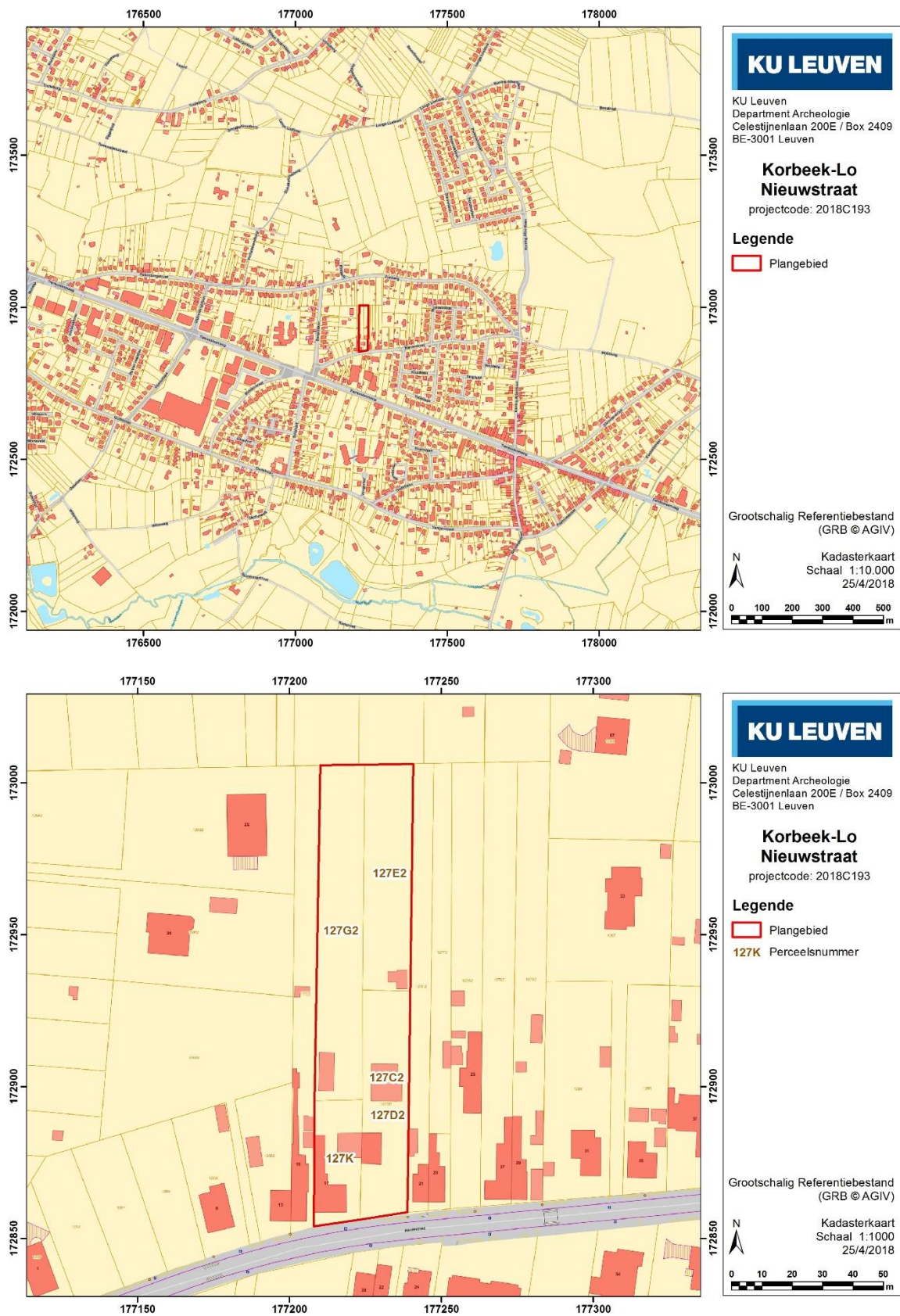
1 Beschrijvend gedeelte

1.1 Administratieve gegevens

Projectcodes:	Bureaustudie: 2018C193
Betrokken actoren:	Johan Claeys (erkend archeoloog 2017/180): projectleider
Locatie:	Korbeek-Lo (Bierbeek), percelen ten noorden van de Nieuwstraat, ter hoogte van huisnrs. 19/21 Zie Figuur 1
Lambert coördinaten	(bounding box coördinaten – Lambert 72) ZW: x = 177 208,08 m / y = 172 854,20 m NO: x = 177 240,65 m / y = 173 006,29 m
Kadastrale gegevens:	Bierbeek / Afdeling 2 Korbeek-Lo / Sectie B Perceelnrs. 127K, 127G2, 127C2, 127D2 en 127E2 Zie Figuur 2
Oppervlakte van het terrein:	ca. 4.620 m ² (ca. 0,462 ha)

Figuur 1. Locatie van het plangebied op de topografische kaart van België (© NGI).

Figuur 2. Locatie van het plangebied op het Grootchalig Referentie Bestand (GRB © AGIV), op schaal 1:10.000 (boven) en 1:1.000 (onder).

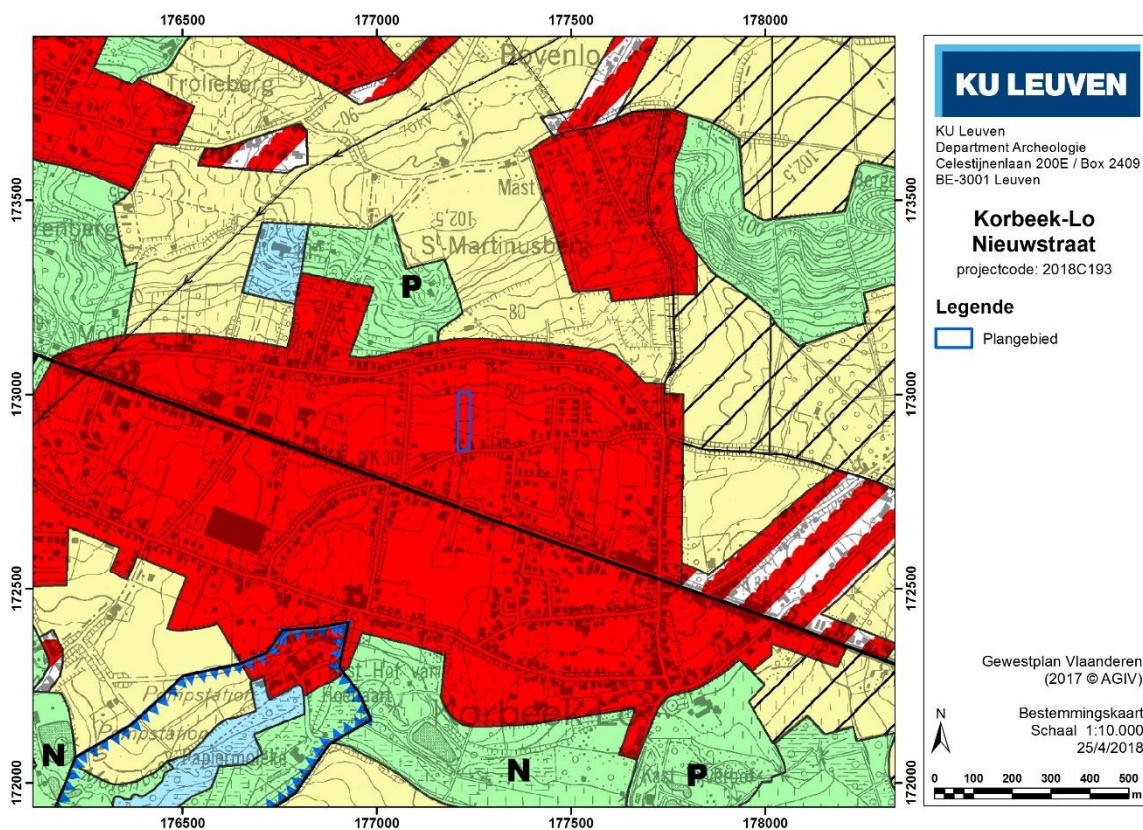
1.2 Beschrijving van de geplande werken

Het plangebied bevindt zich ten noorden van de Nieuwstraat in Korbeek-Lo (Bierbeek / Afdeling 2 Korbeek-Lo / Sectie B) en betreft vijf percelen (127K, 127G2, 127C2, 127D2 en 127E2) ter hoogte van huisnummers 19 en 21.

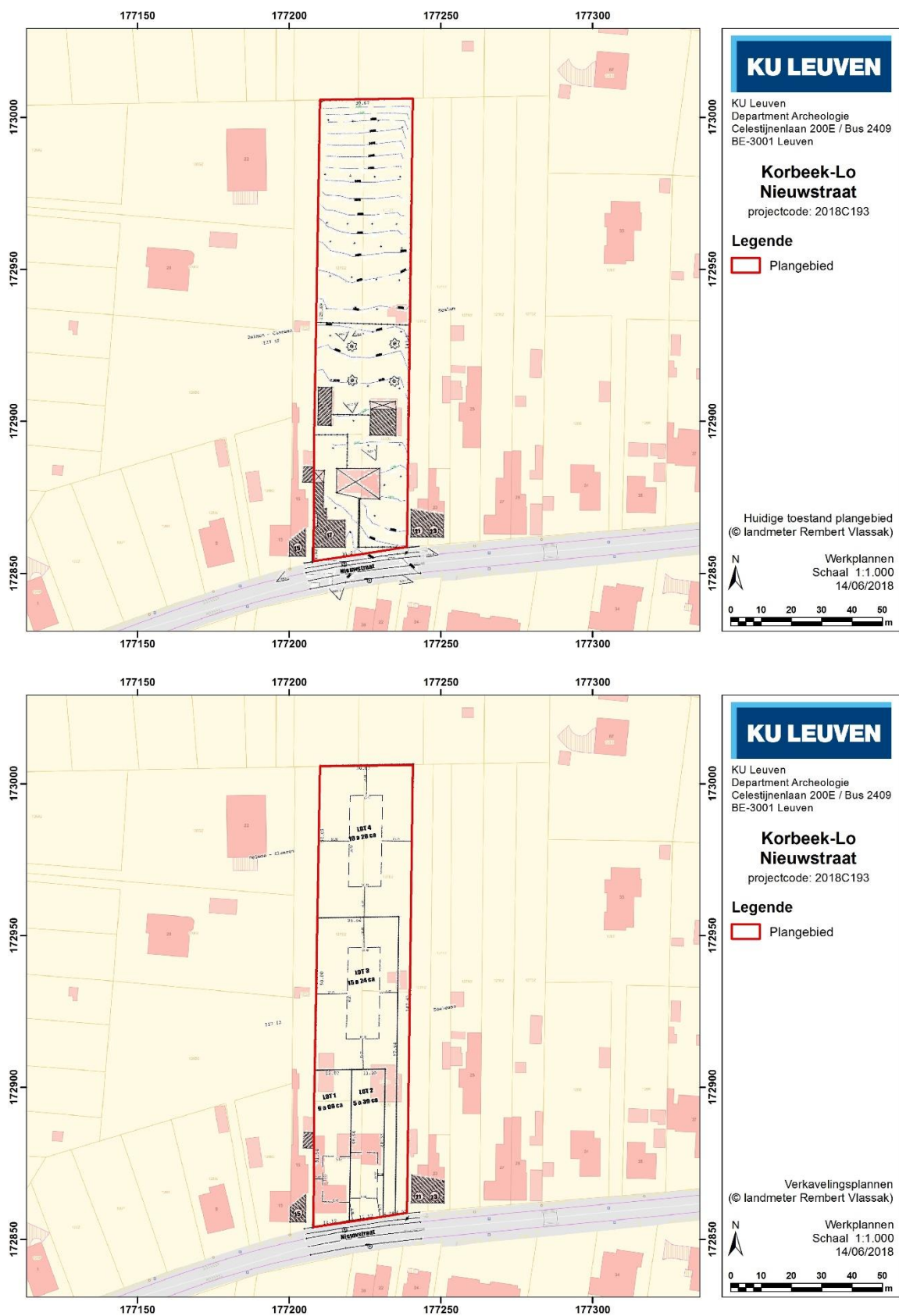
Het plangebied bevindt zich volledig in een als woongebied gekarteerde zone (dorpskern van Korbeek-Lo, zie

Figuur 3). Het voorlopige verkavelingsplan (Figuur 4b) toont hoe de huidige vijf percelen worden opgedeeld in vier loten, elk met één hoofdgebouw. Langs de straatzijde betreft dit halfopen bebouwing met een oppervlakte van telkens ca. 135 m². Voor de achterliggende kavels gaat het om vrijstaande woningen met een oppervlakte van ca. 320 m². Langs de oostzijde van het plangebied komen daarnaast nog opritten voor beide achterliggende kavels. Aangezien het hier een verkavelingsaanvraag betreft is het ontbreken van de definitieve werkplannen niet relevant, omdat we uitgaan van een maximale verstoring van de ondergrond.

Aangezien de gezamenlijke oppervlakte van de percelen meer dan 3.000 m² bedraagt en het plangebied zich in woongebied bevindt, moet de aanvraag voor de verkavelingsvergunning gepaard gaan met een bekrachtigde archeologienota.

Figuur 3. Locatie van het plangebied op het Gewestplan (© AGIV). Het plangebied bevindt zich volledig in woongebied (rood, code 0100). Dit Gewestplan is voor de zone van het plangebied nog rechtsgeldig.

Figuur 4. Voorlopige werkplannen (© landmeter-expert Rembert Vlassak), geplot op het GRB, met: a) de huidige situatie (boven); b) de toekomstige verkavelingsplannen (onder). Deze plannen zijn ook in detail te bezichtigen in Bijlage 1.

2 Bureaustudie

2.1 Onderzoeksopdracht

De archeologienota heeft als doel om de mate van bedreiging voor eventueel aanwezig archeologisch erfgoed door deze ontwikkeling te bepalen. Op basis van deze inschatting wordt bepaald in hoeverre een verder archeologisch traject noodzakelijk is voor het identificeren en documenteren van het eventueel bedreigd archeologisch erfgoed.

Het bureauonderzoek is de eerste onderzoeksstap binnen deze archeologienota en heeft tot doel om de archeologische verwachting binnen het plangebied te bepalen, de aan- of afwezigheid van archeologische sites vast te stellen, de bewaringstoestand en de relatie met het landschap ervan te bepalen, de mate waarin het door de geplande werkzaamheden wordt bedreigd te bepalen en vast te leggen hoe met het terrein moet omgegaan worden bij de geplande bodemingrepen. De vraagstelling voor het bureauonderzoek kan als volgt worden geformuleerd:

- *Welke is de archeologische verwachting voor het plangebied?*
- *Wat is de kans op het aantreffen van archeologische sites die niet tijdens het reeds uitgevoerde vooronderzoek zijn geïdentificeerd?*
- *Indien nog waardevol archeologisch erfgoed aanwezig is, wat is de impact van de geplande werken daarop?*
- *Is verder vooronderzoek vereist en welke volgende onderzoeksstappen zijn nodig?*

Het bureauonderzoek kan op zichzelf staan of kan deel uitmaken van een langer traject van mogelijke vooronderzoeken. Alleen wanneer op basis van het bureauonderzoek kan aangetoond worden dat de geplande werkzaamheden geen bedreiging vormen voor het bodempatrimonium of dat onderzoek van het bedreigde erfgoed niet zal resulteren in kenniswinst, kan de archeologienota afgerond en bekrachtigd worden na de bureaustudie. Indien er echter argumenten aangereikt worden voor vervolgonderzoek of indien uit het bureauonderzoek blijkt dat er onvoldoende gegevens konden worden verzameld om de archeologische verwachting binnen het gebied in te schatten en de onderzoeksvragen te beantwoorden, zijn verdere stappen in het onderzoekstraject noodzakelijk.

2.2 Werkwijze en strategie

Alle beschikbare informatie over het terrein en zijn omgeving werd verzameld en onderzocht, waaronder kaartmateriaal, fotografische bronnen en literatuur. Voor het bureauonderzoek zijn de aardkundige gegevens online opgezocht via de bodemverkenner van de Databank Ondergrond Vlaanderen, via de generieke viewer van het Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen (AGIV) en via de ArcGIS applicaties van Geopunt Vlaanderen. De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) werd geraadpleegd om een inschatting te maken van de archeologische waarnemingen in de onmiddellijke omgeving van het plangebied. Van het uitgevoerde historisch en heemkundig onderzoek is een stand van zaken gemaakt met betrekking tot het onderzoeksgebied op basis van alle beschikbare publicaties (zie bibliografie). Het historisch kaartmateriaal werd geraadpleegd via diverse online toepassingen, indien mogelijk gegeorefeerd/gecorrigeerd in ArcGIS. Het belangrijkste beschikbare historisch kaartmateriaal werd geraadpleegd om de grondgebruiksgeschiedenis van het onderzoeksgebied van de laatste eeuwen zo goed mogelijk te schetsen.

2.3 Landschappelijke ligging

Het plangebied bevindt zich binnen de kern van Korbeek-Lo, een deelgemeente van Bierbeek ten oosten van Leuven. Deze kern met dichte bebouwing is pas vanaf de tweede helft van de 20^e eeuw ontstaan uit meer verspreide bewoning. Leuven zelf is ontstaan in de vallei uitgesneden door de Dijle en de Voer. De Dijle snijdt zich ruwweg van zuid naar noord door het Brabants leemplateau en de heuvelruggen van het Hageland. De vallei ter hoogte van Leuven varieert in hoogte tussen de ca. 18,5 m tot ca. 24,5 m TAW, terwijl de toppen van de heuvels in de onmiddellijke nabijheid van Leuven variëren van 75 m (Chartreuzenberg ten noordoosten) tot 107,5 m TAW (Pellenberg ten oosten, zie Figuur 5). Het landschap ten noorden van Leuven, stroomafwaarts van de Dijle, is grotendeels vlak: de vlakte van laag-België. De rondom Leuven liggende bodems op de heuvels van het Hageland en het Brabants plateau bestaan hoofdzakelijk uit zandleem- en leembodems (De Smedt 1980).

Het landschap ten oosten van Leuven wordt gedomineerd door de zogenaamde getuigenheuvels, met steile hellingen en plateauachtige toppen. Tussen de getuigenheuvels liggen brede (vochtige) depressies met een vlakke tot concave valleibodem. Zoals de naam aangeeft zijn deze heuvels overblijfselen (getuigen) van een mioceen landschap, dat ca. 23 tot 5,3 miljoen jaar geleden is ontstaan (Stad Leuven 2017). Het plangebied zelf bevindt zich aan de voet van één van deze getuigenheuvels (Sint-Martinusberg) en aan de noordelijke rand van de vallei van de Molenbeek, die in Leuven uitmondt in de Dijle (Figuur 5). Het plangebied loopt licht af in zuidelijke richting en varieert in hoogte tussen 57 m TAW in het noorden en 51 m TAW in het zuiden, langs de straatkant (Figuur 6).

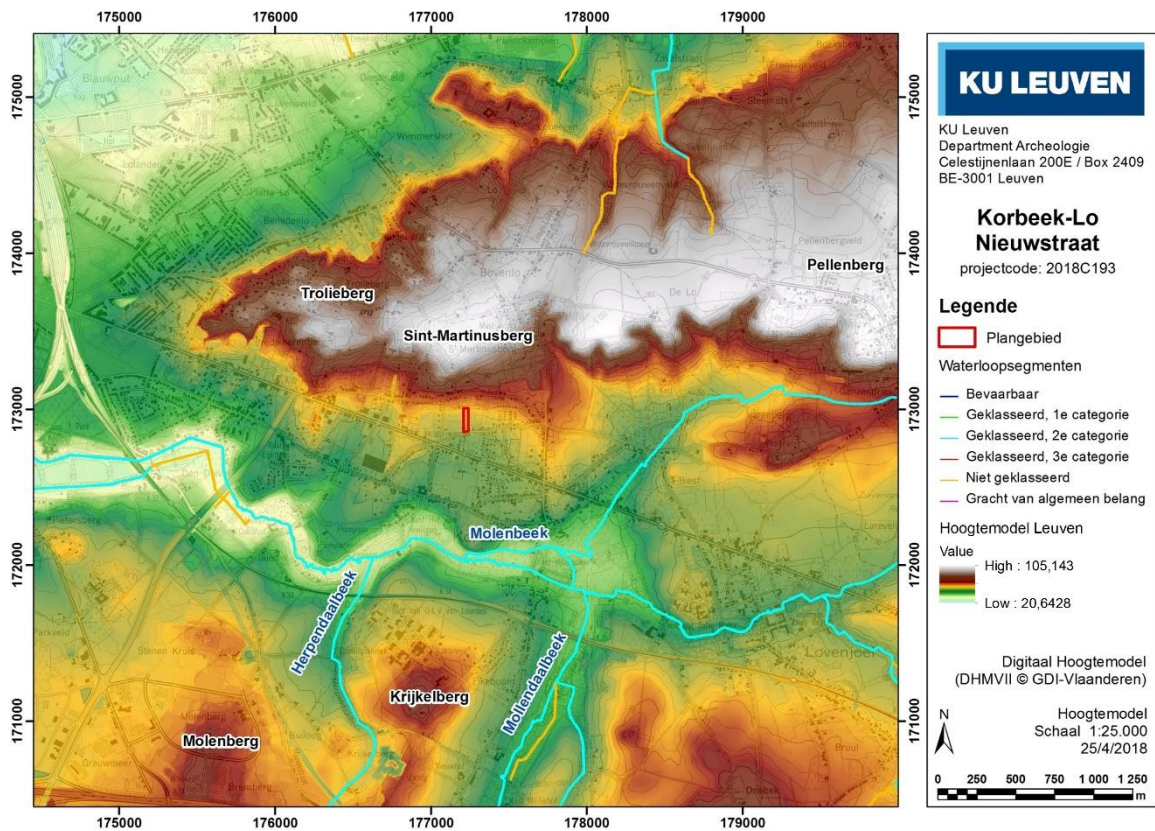
Het tertiaire substraat onder het plangebied behoort tot de Formatie van Sint-Huibrechts-Hern (Figuur 9) en bestaat uit grijsgroen zeer fijn zand met vaak een kleifraction, glauconiethoudend en rijk aan glimmers. Deze formatie, die soms tot 30 m dik kan zijn, werd afgezet in een ondiepe epicontinentale binnenzee uit het vroege Oligoceen, rond 32 miljoen jaar geleden. Onmiddellijk ten noorden van het plangebied bevindt zich één van de Diestiaanheuvels die het Hageland ten oosten van Leuven bepalen (Trolieberg/Sint-Martinusberg/Pellenberg, zie ook Figuur 5). Langs de hellingen tekenen zich op geringe diepte latere tertiaire afzettingen af, met name de Formaties van Bilzen, Borgloon, Boom en Bolderberg. Op de isohypsenkaart is de top van het tertiair ter hoogte van het plangebied weergegeven tussen de 60 m TAW (noorden) en ruim 50 m TAW (zuiden). Dit zou betekenen dat het tertiaire niveau zich hier relatief ondiep bevindt en mogelijk bij de geplande werkzaamheden geraakt zal worden. De boringen opgenomen in de Databank Ondergrond Vlaanderen (DOV) leveren weinig meerwaarde voor de inschatting van de diepte van de tertiaire afzettingen. De resultaten uit de nabije omgeving geven tegenstrijdige informatie weer, wat erop lijkt te wijzen dat het onderscheiden van het tertiaire pakket in deze boringen niet eenvoudig is.

Tijdens het quartair is bovenop deze Brusseliaanzanden ter hoogte van het plangebied inderdaad een eolisch pakket zandleem afgezet (donkergroen op Figuur 10). De zandleem is gevormd door een combinatie van de dekzanden van de Formatie van Wildert en de Brabant löss (Goossens e.a. 2007, 29, 34 Figuur 11). In deze afzettingen zijn verschillende droogdalen ingesneden die opgevuld zijn met colluvium (lichtgroen op Figuur 10). De zuidelijke punt van het plangebied, die buiten de verkaveling valt, lijkt met een dergelijk droogdal te overlappen.

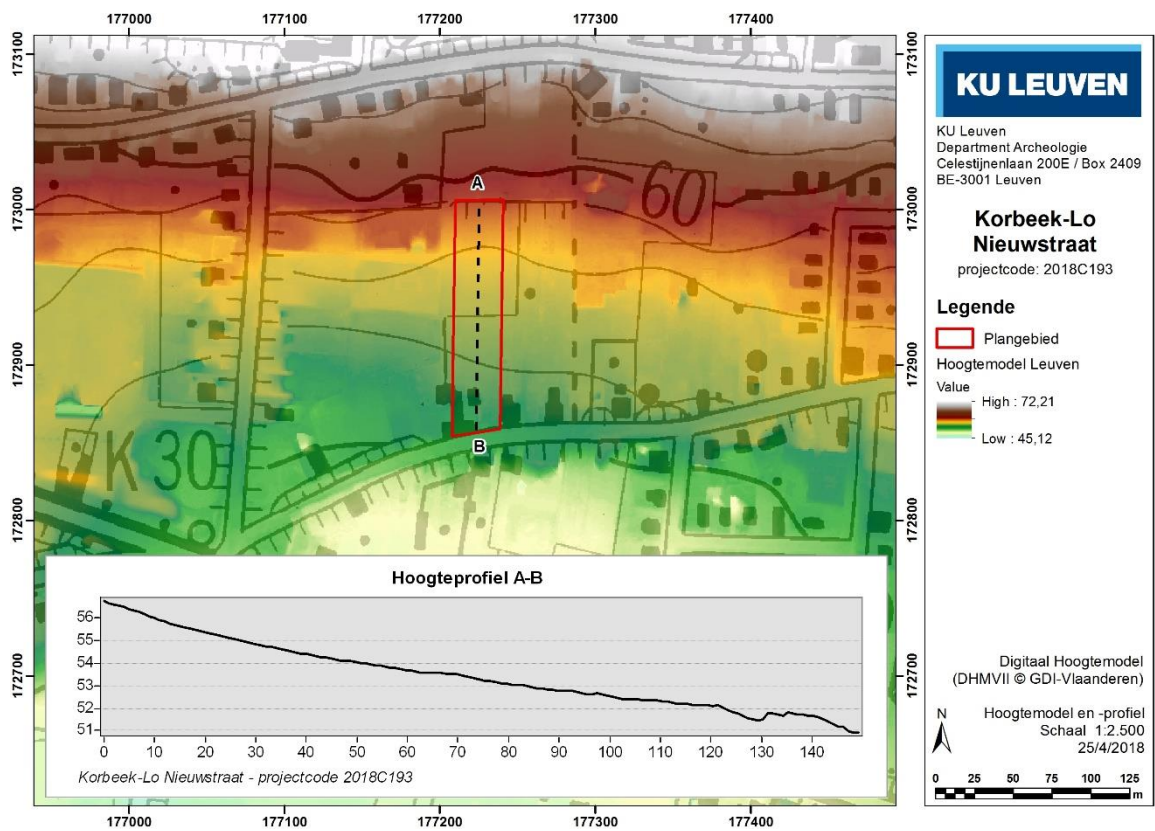
Het noordelijke deel van het onderzoeksgebied is op de bodemkaart (Figuur 11) gekarteerd als Lbp: een droge (b) zandleembodem (L) zonder profiel (p). Deze droge zandleemgronden hebben over het algemeen geen gebrek aan water en lijden anderzijds ook niet onder wateroverlast. De

lokale bodem bestaat hier wellicht uit een diepe zandleemgrond, dus zonder zandsubstraat op geringe diepte, waardoor er minder kans is op droogte in de zomer en de bodem zeer geschikt is voor landbouw. Het veld was volgens de landbouwgebruikskaat in 2017 niet in gebruik, terwijl er aanpalend ten westen granen/zaden/peulvruchten verbouwd werden (Figuur 12). Het noordelijke deel van het plangebied bestaat uit grasland (Figuur 8-Figuur 13) en alleen de meest noordelijke rand is gevoelig voor erosie (Figuur 14).

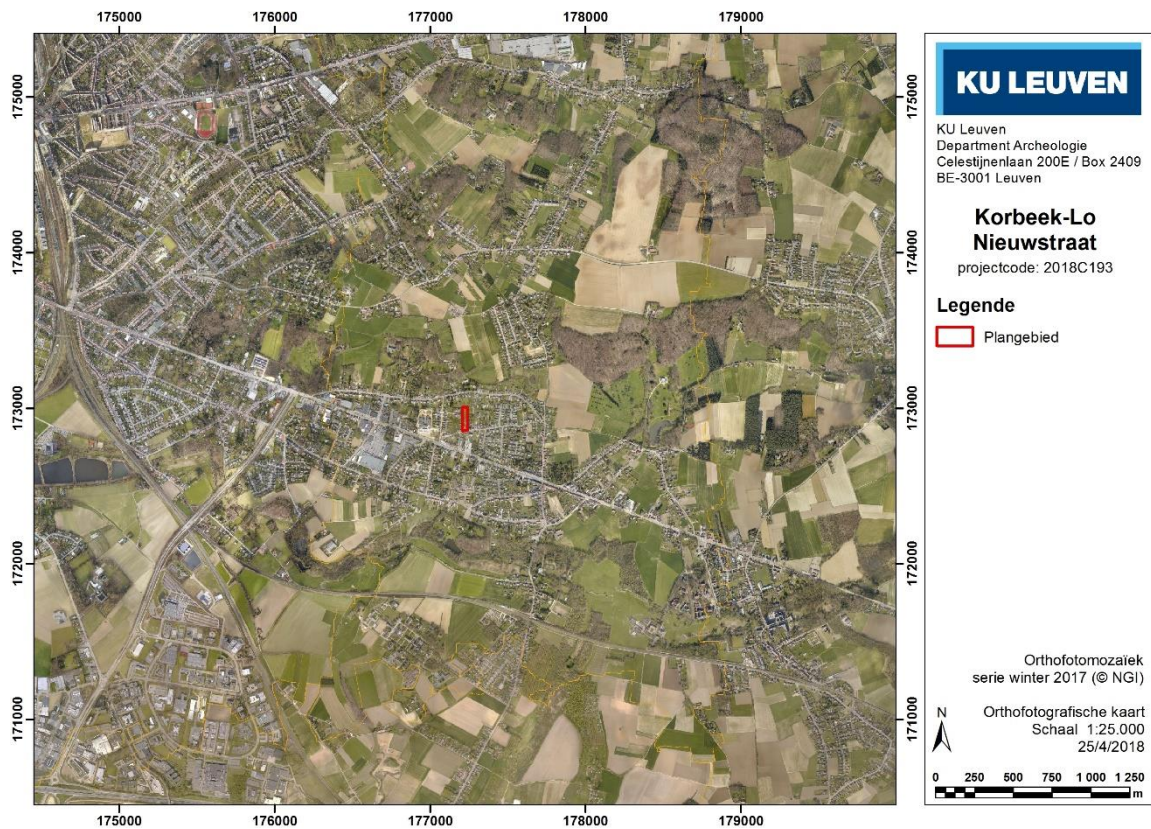
Het zuidelijke deel van het plangebied is op de bodemkaart gekarteerd als OB (bebouwde zone), maar op basis van deze kaart kan duidelijk afgeleid worden dat het bodemtype Lbp zich ook over dit deel van het plangebied uitstrekt (Figuur 11). Dit komt overeen met de zone met diverse bebouwing, verharding alsook een zone met bomen (Figuur 8-Figuur 13). De bebouwing bestaat uit een woonhuis, maar ook diverse aanhorige bijgebouwen die wellicht ondiep gefundeerd zijn. De totale oppervlakte die beslaan wordt door bebouwing bedraagt ca. 515 m², waarvan ca. 105 m² wordt ingenomen door het hoofdgebouw. Ook is er ca. 295 m² van het zuidelijke deel van het terrein verhard. Het is goed mogelijk dat de bijgebouwen en de verharding ondiep gefundeerd zijn en dus geen of weinig negatieve impact hadden op het bodemarchief. Hierdoor blijft ook voor het zuidelijke deel van het plangebied het archeologische potentieel grotendeels intact.

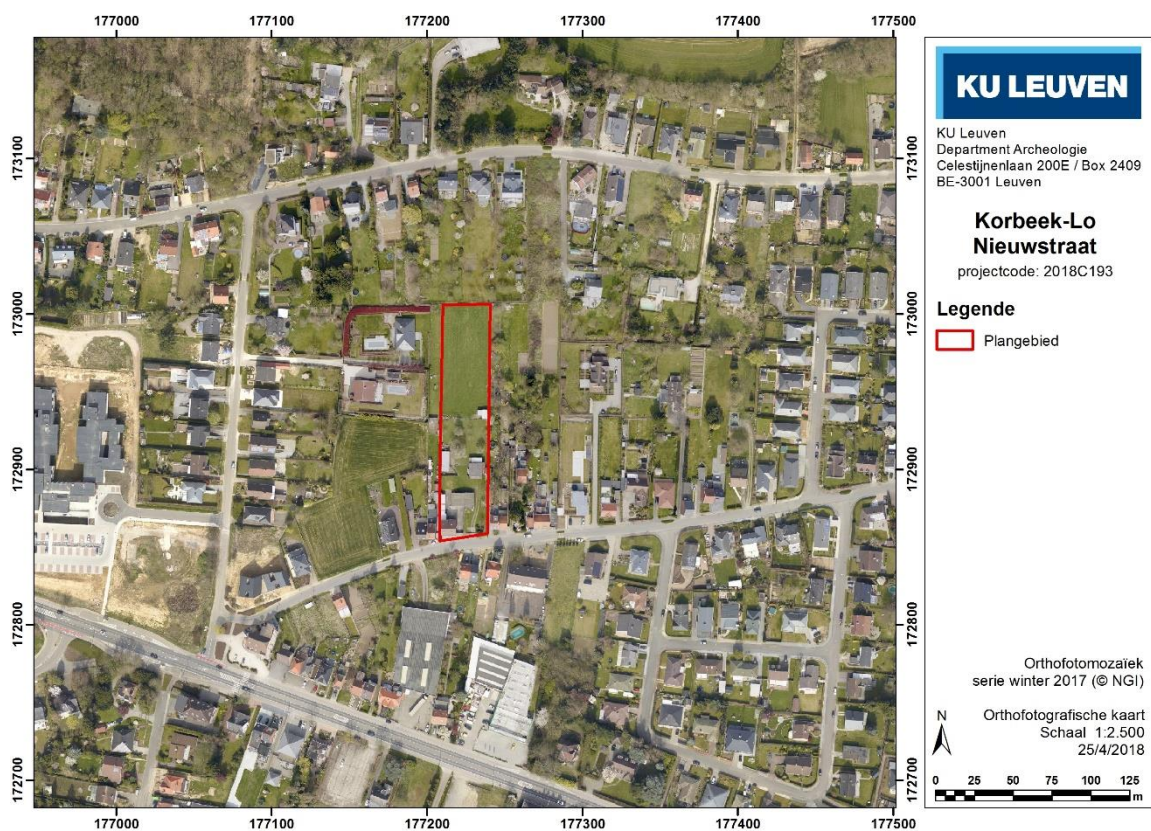
Figuur 5. Het plangebied op het digitaal hoogtemodel Vlaanderen (© GDI-Vlaanderen), met aanvulling van de hydrografische atlas (© ALBON - DOV).

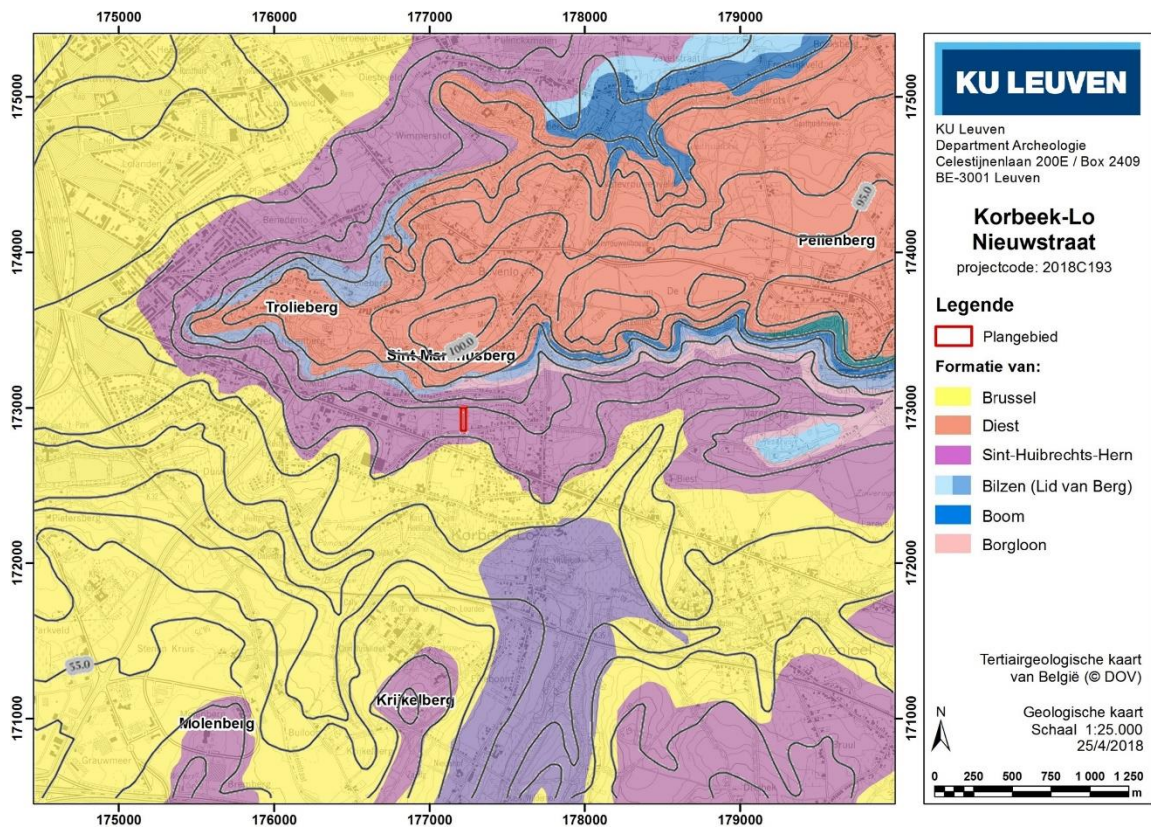
Figuur 6. Detail van het digitaal hoogtemodel Vlaanderen, met aanduiding van het hoogteprofiel.

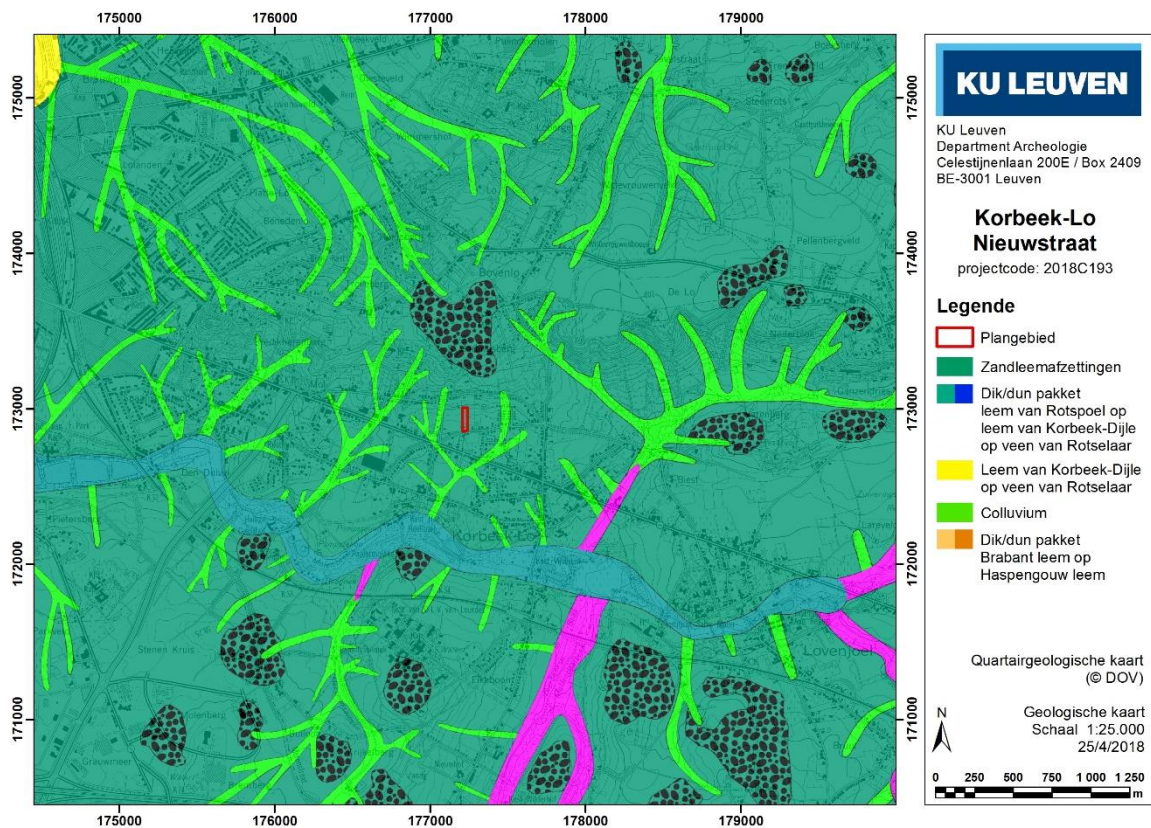
Figuur 7. Locatie van het plangebied op een recente orthografische foto, winter 2017 (© NGI).

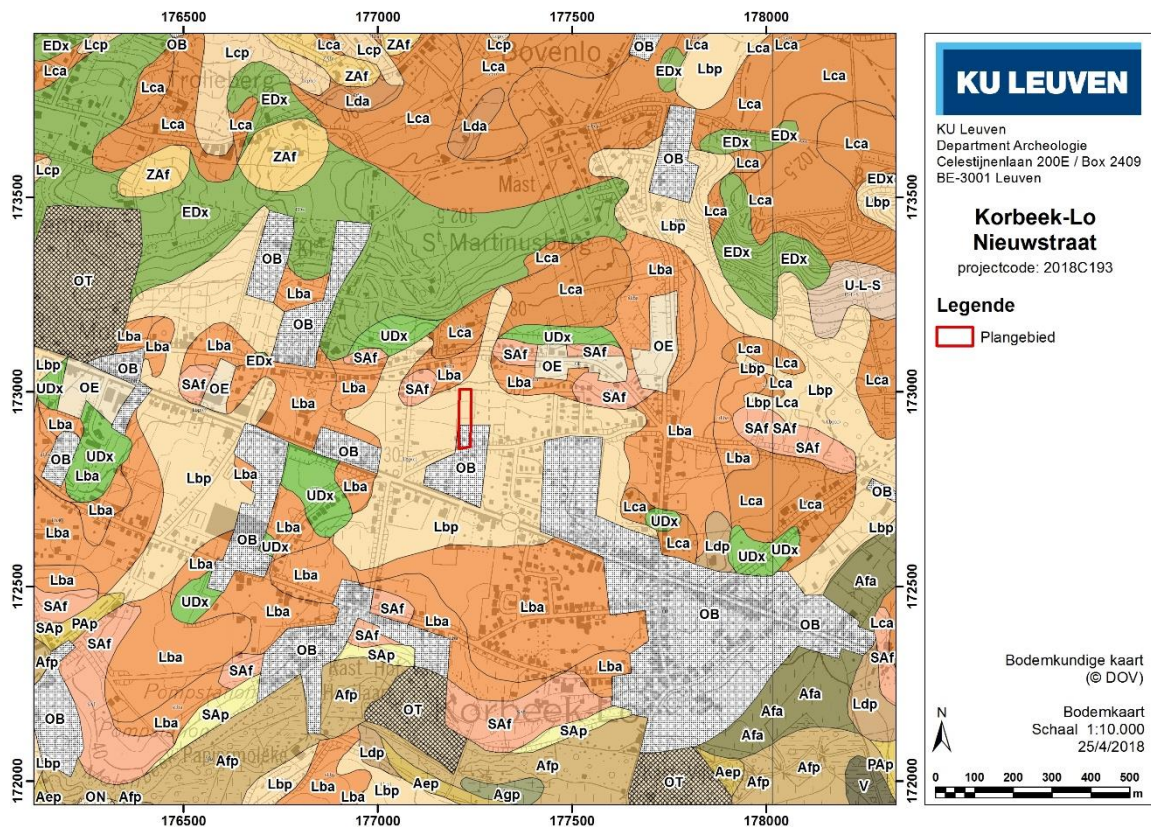
Figuur 8. Detail van de orthografische foto, winter 2017 (© NGI).

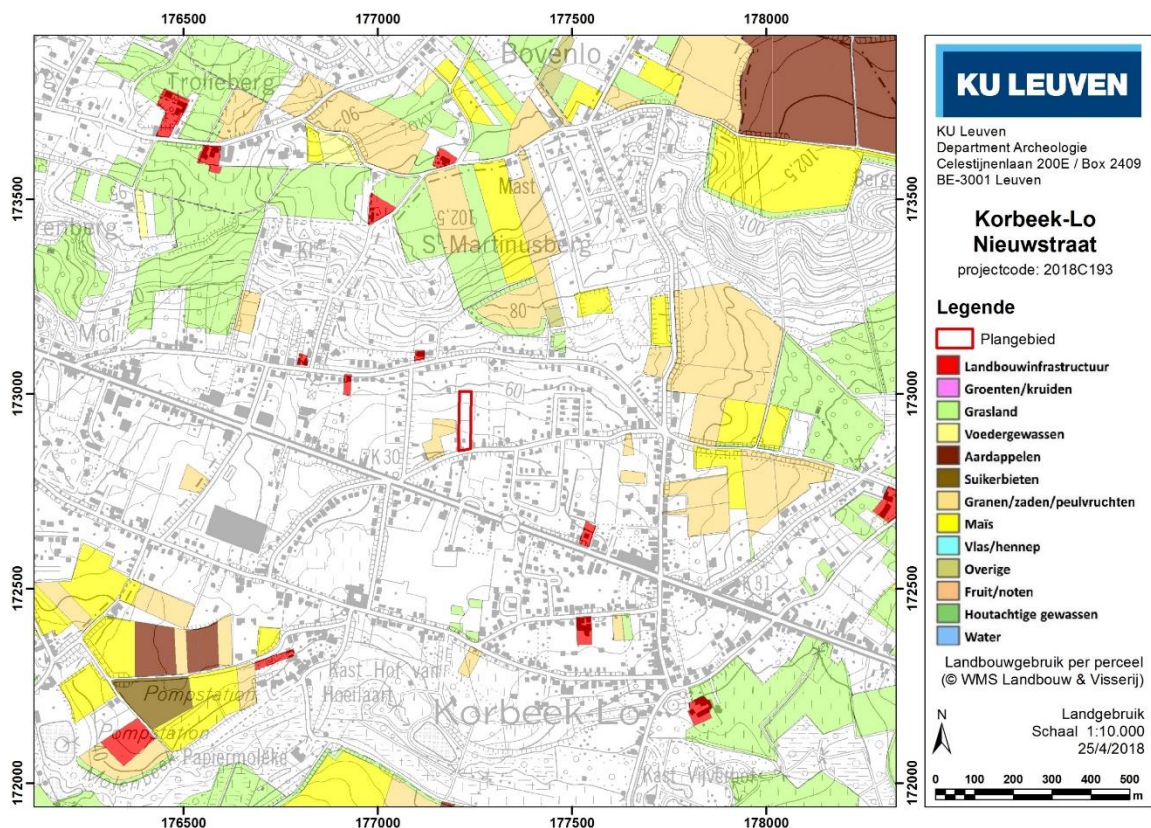
Figuur 9. Locatie van het plangebied op de tertiairgeologische kaart van België (© DOV), met aanduiding van de isohypsen (basis quartaire afzettingen – top tertiaire afzettingen).

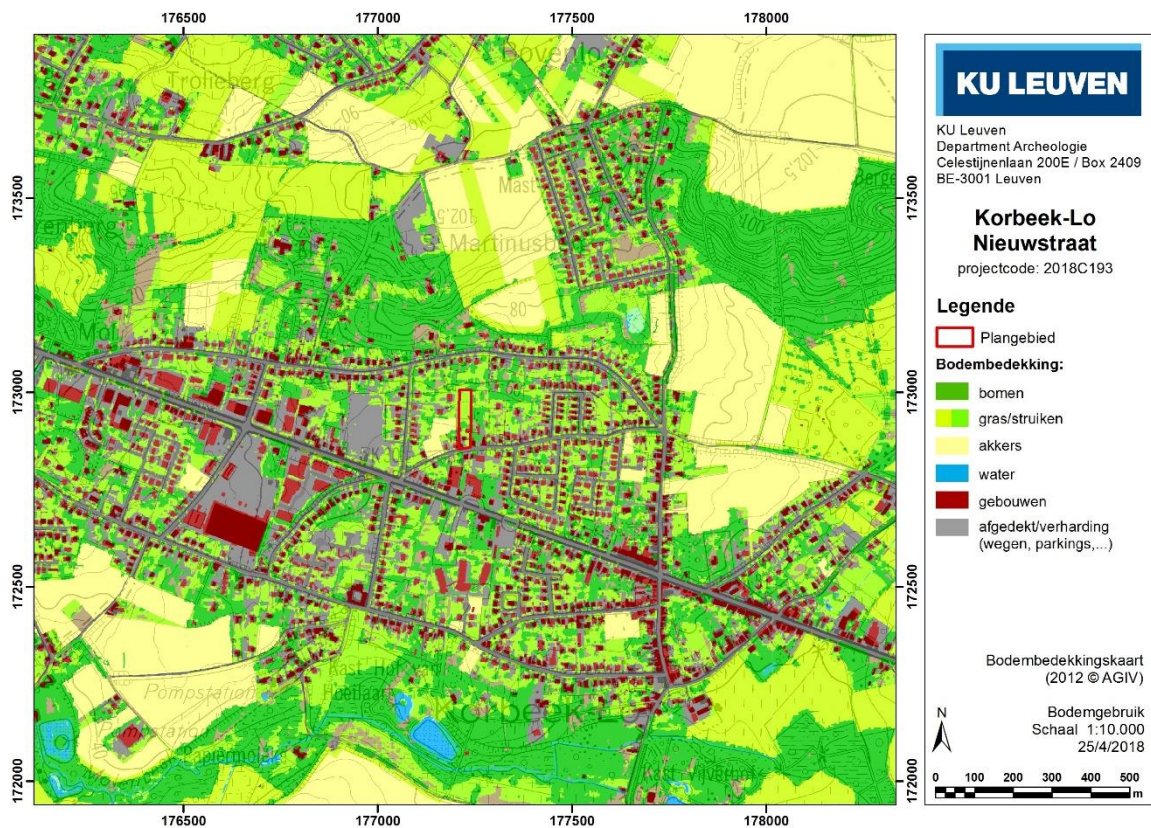
Figuur 10. Locatie van het plangebied op de quartairgeologische kaart van België (© DOV).

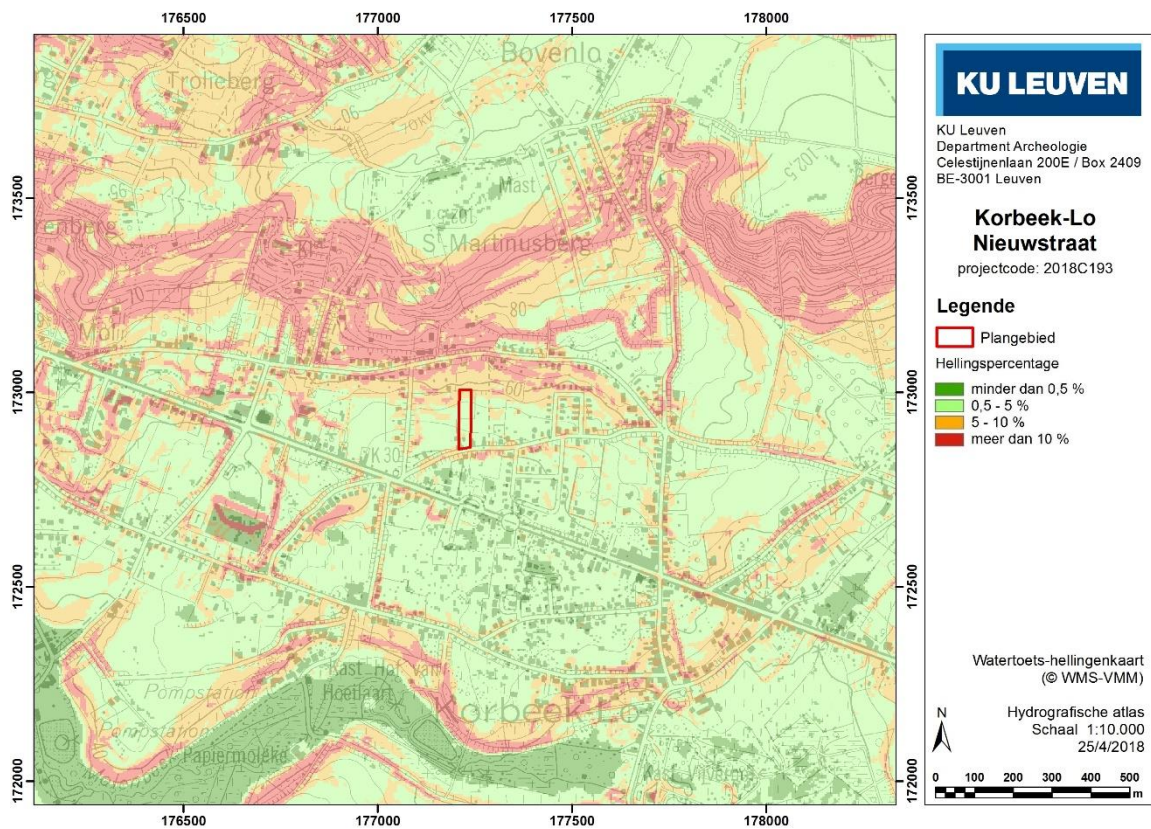
Figuur 11. Locatie van het plangebied op de bodemkundige kaart van België (© DOV).

Figuur 12. Locatie van het plangebied op de kaart met het landbouwgebruik per perceel (© WMS Landbouw & Visserij).

Figuur 13. Locatie van het plangebied op de Bodembedekkingskaart (© AGIV).

Figuur 14. Locatie van het plangebied op de Watertoets-Hellingenkaart (© WMS-VMM).

2.4 Archeologische context en historische beschrijving

2.4.1 Interpretatie beschikbare archeologische data

Zelfs indien er binnen het plangebied geen eerder archeologisch onderzoek is uitgevoerd, is het mogelijk om op basis van beschikbare gegevens uit de onmiddellijke nabijheid of uit vergelijkbare landschappelijke-historische contexten argumenten te verzamelen om het plangebied archeologisch te waarderen. Een belangrijke bron van informatie is de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) en aanverwante inventarissen die (deels) gebaseerd zijn op de CAI: vastgestelde archeologische zones, beschermde archeologische sites, wetenschappelijke inventaris archeologisch erfgoed, gebieden waar geen archeologie te verwachten is,... Daarnaast zijn er recent ook archeologienota's en eindrapporten van opgravingen raadpleegbaar, die aanvullende en/of synthetiserende informatie kunnen opleveren voor de onmiddellijke omgeving (Figuur 15). In de onderstaande paragrafen wordt deze informatie verzameld, geïnterpreteerd en worden de implicaties ten opzichte van het plangebied ingeschat.

Centrale Archeologische Inventaris

Er zijn geen archeologische waarnemingen opgenomen in de CAI die vallen binnen of overlappen met het plangebied. De historische stadskern van Leuven zelf (vastgestelde archeologische zone ID 11901, gelegen binnen de Tweede Stadsomwalling CAI ID 20751) wordt niet in rekening gebracht bij deze studie, aangezien de waarnemingen binnen de stadsmuren zowel historisch als landschappelijk sterk verschillen van de regio van het huidige plangebied. Tussen het plangebied en de stad Leuven, in de vallei van de Molenbeek, bevindt zich het beschermde landschap rondom de Norbertijnerabdij van 't Park (CAI ID 2204), in de Inventaris Onroerend Erfgoed opgenomen als erfgoedobjecten ID 302530 (historisch park), ID 135102 (landschapsatlas relict / ankerplaats) en ID 1896 (beschermde cultuurhistorisch landschap). Eveneens ten westen van het plangebied, langs de Oudebaan, zijn er twee vindplaatsen opgenomen in de CAI: de verdwenen Kapel der Ziekenlieden (ID 3136) en het Ziekenliedenklooster (ID 6058). Het Ziekenliedenklooster was een lazarij (leprozerij) die wellicht deel uitmaakte van de werking van de Abdij van 't Park. In een dergelijk ziekenhuis, doorgaans buiten de stadsmuren gelegen, werden de leprozen geïsoleerd van de rest van de bevolking, om besmettingen te voorkomen. Het Ziekenliedenklooster wordt reeds in 1293 vermeld in de cijsboeken van de Abdij van 't Park en staat niet meer afgebeeld op de 18^e-eeuwse kaarten van Villaret en Ferraris (zie paragraaf 0).

Het plangebied bevindt zich ten noorden van de vallei gevormd door de Molenbeek. Andere vindplaatsen met monumentale architectuur in deze vlakte zijn behalve bovenvermelde Abdij van 't Park, waarvan de oorsprong in de volle middeleeuwen ligt, het Korbeeks Kasteel uit de late middeleeuwen (ID 20008), de alleenstaande hoeves Dalemhof (ID 163641), Groffenhoeve (ID 1984) en Heilige Geesthof (ID 2378) uit de 16^e-18^e eeuw, een drietal molens (ID's 20012, 20013 en 163896) daterend uit of van vóór de 18^e eeuw en de lusthoven Vijverhof (ID 20010), Kasteel de Spoelbergh (ID 1410) en Kasteel van Hoeilaart (ID 163642) uit de 17^e-18^e eeuw. Op de hellingen verder ten zuiden van het plangebied bevinden er zich nog de alleenstaande Krijkelberghoeve (ID 376) en Gasthuishof (ID 165406) uit de 18^e eeuw.

Veel van de vindplaatsen op het licht oplopende terrein aan beide zijden van de Molenbeek-vallei betreffen losse vondsten die tijdens (metaaldetectie)prospecties werden aangetroffen: Romeinse vondstconcentraties aardewerk (ID 15094) en bouw materiaal (ID's 1413, 1414 en 1416), een Merovingische fibula (ID 150594), munten uit de 17^e (ID 20064) en 18^e eeuw (ID's 20071 en 212181), aardewerk uit de Romeinse tijd (ID 15094), middeleeuwen en nieuwe tijd (ID's 15091,

15092, 15093, 15094) alsook een niet nader dateerbaar lithisch artefact (ID 15091). Prospecties van een aantal velden leidden ook tot verder archeologisch onderzoek. ID 1408 betreft een midden-Romeinse *villa rustica*, die oorspronkelijk op basis van het oppervlaktemateriaal was herkend en in de late jaren 1970 werd opgegraven (Deweerd & Provoost 1981). Op hetzelfde veld werden bij het intensieve prospecteren ook losse vondsten uit het neolithicum verzameld. Mogelijk verwijzen de vondstconcentraties bouwmateriaal en aardewerk uit de Romeinse tijd (ID's 1413, 1414, 1416 en 165624), aangetroffen bij de prospectie van velden binnen een straal van 4 kilometer ten oosten en noordoosten van ID 1408, op de nabijheid van overige *villa*-complexen. ID 440, minder dan 1 km ten oosten van het plangebied langs de Oudebaan, betreft een andere opgraving die is voortgevloeid uit oppervlaktevondsten, ditmaal neolithische afslagen en scherfjes. Hier werden een aantal moeilijk te interpreteren prehistorische sporen aangetroffen (Vanmontfort e.a. 2003). De meeste overige prehistorische vondsten zijn verzameld bij veldprospecties op percelen op de getuigenheuvel ten noorden van het plangebied (ID's 281, 1405, 1406 en 150654).

Eveneens ten noorden van het plangebied, op vier verschillende promontoria van de Trolieberg, zijn in de 17^e eeuw *redoutes* (veldschansen) opgeworpen: ID's 212919, 212920, 212921 en 212922. Dit zijn in aarde opgeworpen verschansingen die vanaf de Tachtigjarige Oorlog (1568-1648) op strategische plaatsen werden opgeworpen. De *redoutes* op de Trolieberg moeten wellicht gelinkt worden aan de belegering van Leuven in juni-juli 1635, waarbij de geallieerde Franse en Nederlandse troepen uiteindelijk werden afgehouden door de Spaanse gezagsdragers van Leuven. Dit *Beleg van Leuven* is in detail weergegeven op de kaart van Andries Pauli, maar de Trolieberg valt net buiten de kaart.

Op basis van de huidige gegevens is het niet mogelijk om in te schatten uit welke tijd de aanleg van de Nieuwstraat dateert. De weg staat reeds afgebeeld op de kaarten van Villaret en Ferraris (zie paragraaf 2.4.2), maar er zijn geen vindplaatsen die met zekerheid gelinkt kunnen worden aan dit segment van de weg. Het is mogelijk dat de Nieuwstraat teruggaat tot eenzelfde oude (Romeinse) verkeersas als de Oudebaan, waarbij via een noordelijke lus de drassige vlakte tussen Korbeek-Lo en Lovenjoel vermeden kon worden. Het was inderdaad typerend voor Romeinse wegen om onstabiele bodems te vermijden en voornamelijk gebruik te maken van droge, op het zuiden gerichte hellingen. Deze noordelijke lus passeert zo via het gehucht 'Biest', waarvan de naam mogelijk verwijst naar een type plein uit de Frankische tijd. Het verlengde van de Nieuwstraat staat nog steeds bekend als Holleweg, een type wegen die alleen tot stand kan komen door de eeuwenlange erosie van een niet-verhard pad. Door het verkeer (voeten, poten en karren) losgewoelde aarde werd telkens weer met het regenwater weggespoeld, waardoor de weg zich na elke stortbui verder bleef uitdiepen. De hellingsgraad moet voldoende zijn voor het regenwater om grond te kunnen afvoeren. Verderop langs dezelfde straat bevond er zich een monumentaal Romeins graf (mogelijk een verdwenen tumulus), die in 1876 werd leeggehaald (ID 1415). Een ander mogelijk tumulusgraf bevindt zich ca. 2 km ten zuidoosten (ID 1416).

Archeologienota's en eindrapporten archeologie

Er zijn de voorbije jaren een aantal archeologienota's opgesteld voor andere vergunningsaanvragen in de vallei van de Molenbeek ten oosten van Leuven. Voor een verkaveling op ca. 500 m ten zuidoosten van het plangebied, langs de Koning Albertlaan, werd geen vervolgonderzoek geadviseerd, aangezien het potentieel op archeologische kenniswinst als laag werd ingeschat (Pelsmaekers 2018). Als argumenten hiervoor werden de verstoringen die gepaard gingen met de bestaande bebouwing (1 hoofdgebouw en 4 bijgebouwen) en de gevoeligheid voor bodemerosie aangehaald. Het eerste argument is ook van relevant voor het huidige plangebied langs de Nieuwstraat, maar alleen voor de zuidelijke helft; het tweede

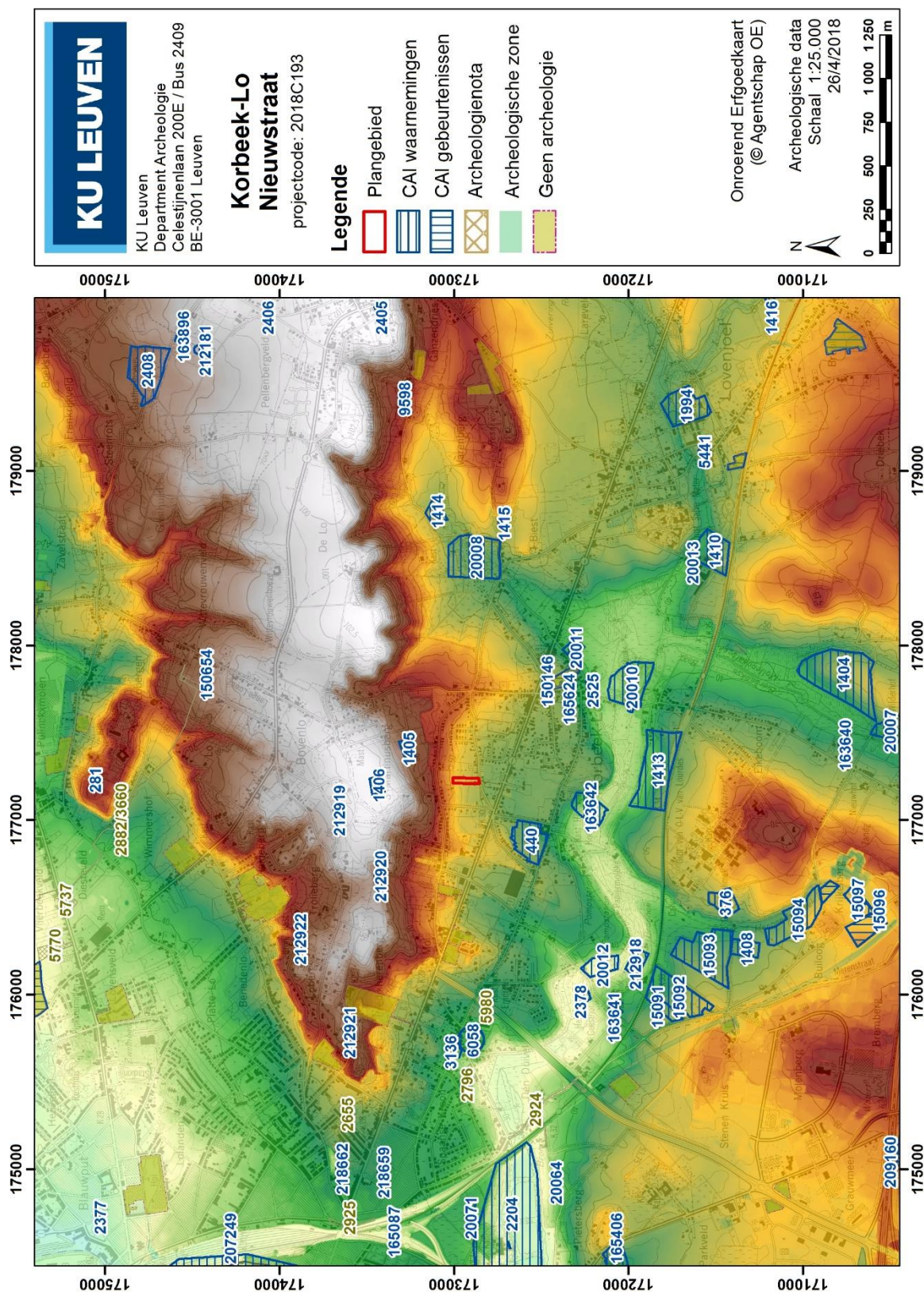
argument speelt minder een rol, aangezien we reeds hebben vastgesteld dat hellingsprocessen weinig invloed hadden op het licht glooiende terrein (zie § 2.3).

Bij een soortgelijke verkaveling langs de Oudebaan in Korbeek-Lo, op ca. 1.300 m ten westen van het plangebied, kon op basis van de bureaustudie geen uitsluitel gegeven worden omtrent de aan- of afwezigheid van behoudenswaardige archeologische vindplaatsen (Claeys & Vanmontfort 2017). Daarom werd aansluitend een proefsleuvenonderzoek aanbevolen en uitgevoerd. Bij dit veldonderzoek werden geen antropogene sporen aangetroffen en er werden geen verdere onderzoeksstappen opgelegd.

Ook voor een verkavelingsproject langs de Ziekelingenstraat, ca. 350 m meer ten westen, wordt een proefsleuvenonderzoek aanbevolen (Claesen e.a. 2017a). Voornamelijk de nabijheid van het Abdij van Park en het voormalige Ziekelingenklooster, beide daterend uit de volle middeleeuwen, en de gunstige topografische en bodemkundige ligging werden aangehaald als argumenten daartoe. Aangezien de bestaande bebouwing en bebossing verwijderd dienen te worden vooraleer dit onderzoek kan uitgevoerd worden, betreft het hier een onderzoek in uitgesteld traject. Er zijn op dit ogenblik dus nog geen verdere archeologische gegevens bekend.

Voor de (her)aanleg van riolerings- en nutsleidingen onder de Hoegaardsestraat, op ca. 1.900 m ten westzuidwesten van het plangebied, werd eveneens een archeologienota opgesteld (Claeys 2017). De kans op het aantreffen van intacte archeologische vindplaatsen werd als erg onwaarschijnlijk beoordeeld en er werd geen vervolgonderzoek geadviseerd. Voor het volledige onderzoeksgebied gold immers dat de aanwezigheid van de weg zelf de kans op gelijktijdige archeologische vindplaatsen binnen de wegkoffer uitsloot. Eventueel oudere vindplaatsen zouden bovendien ofwel vernield zijn bij het uitslijten van de delen van de Hoegaardsestraat die als holle weg geboekstaafd staan, ofwel verstoord zijn door eerdere riolerings- en andere nutswerken. De argumentatie die gepaard gaat met deze specifieke context (een wegtracé) heeft echter geen relevantie voor het huidige plangebied.

Tenslotte werd er ook een archeologienota opgesteld voor het projectgebied Kessel-Lo Overwinningstraat, op ca. 2 km ten oostnoordoosten van het plangebied (Claesen e.a. 2017b). Hier werd aangestuurd op een proefsleuvenonderzoek, aangezien er een gerede kans bestaat op het aantreffen van historische sporensites. Archeologisch veldonderzoek kan echter pas uitgevoerd worden na de sloop van de bestaande gebouwen en de kapping van de aanwezige bomen (uitgesteld traject), waardoor er ook voor dit onderzoeksgebied nog geen verdere resultaten voor handen zijn.

Figuur 15. Locatie van het plangebied in relatie tot de waarnemingen en gebeurtenissen opgenomen in de Centrale Archeologische Inventaris, de plangebieden waarvoor bekrachtigde archeologienota's beschikbaar zijn, de vastgestelde archeologische zones en de inventaris met gebieden waar geen archeologie te verwachten is (© Agentschap Onroerend Erfgoed). Geplot op de topografische kaart van België (© NGI) en het Digitaal Hoogtemodel (DHMVII © GDI-Vlaanderen).

Tabel 1. Overzicht van de archeologische waarnemingen in de omgeving van het plangebied zoals opgenomen in de Centrale Archeologische Inventaris. Gerangschikt op volgnummer.

CAI ID	Periode	Type Onderzoek	Vondst/Vindplaats
steentijd			
281	laat-mesolithicum	veldprospectie	lithisch materiaal: tardenoisspits
376	18 ^e eeuw	histo-cartogr.	Krijkelberghoeve: alleenstaande hoeve
440	midden-neolithicum	opgraving	onbepaald (kuilen, geen duidelijk te determineren sporen)
1405	steentijd	veldprospectie	vondstconcentratie: klein aantal artefacten uit witgrijze silex
1406	steentijd	veldprospectie	vondstconcentratie, met o.a. geretoucheerde silex afslag
1408	neolithicum	veldprospectie	losse vondsten lithisch materiaal
	midden-neolithicum	veldprospectie	losse vondsten lithisch materiaal (2 Michelsbergartefacten)
	midden-Romeinse tijd	opgraving	alleenstaande <i>villa rustica</i> , inclusief losstaand badgebouw en huisraad
	midden-Romeinse tijd	veldprospectie	losse vondsten aardewerk (o.a. fragmenten van olieamfoor, kookpot, kom en dakpannen)
1410	Romeinse tijd	toevalsvondst	vondstconcentratie: 'Romeinse potten'
	18 ^e eeuw	histo-cartogr.	Kasteel de Spoelbergh: alleenstaand lusthof, rond vijver met de Heystmolen (CAI ID 20013)
1413	Romeinse tijd	veldprospectie	vondstconcentraties bouwmateriaal en aardewerk (resten <i>villa</i> ?), 1 km ten noordoosten van vindplaats ID 1408
1414	Romeinse tijd	veldprospectie	vondstconcentratie bouwmateriaal: aanwijzingen voor <i>villa</i> ?
1415	midden-Romeinse tijd	toevalsvondst uit 1878	urnengraf (mogelijk tumulus?): gewelfde grafkelder met bijgaven: eivormige urne, zeshoekige en bolle glazen fles, mortarium, aardewerken bord en pot
1416	Romeinse tijd	veldprospectie	vondstconcentratie bouwmateriaal, o.a. dakpannen: aanwijzingen voor <i>villa</i> ?
1417	Romeinse tijd	toevalsvondst uit 1860	urnengraf (mogelijk tumulus?) met urne in grijze klei en lijkvatje/kruikje in <i>terra sigillata</i>
1984	18 ^e eeuw	histo-cartogr.	Groffenhoeve: alleenstaande site met walgracht
1994	16 ^e eeuw	histo-cartogr.	Kasteel van Lovenjoel (oorspronkelijk 'Hof ten Poel')
2204	volle middeleeuwen	divers	Abdij van 't Park
2378	18 ^e eeuw	histo-cartogr.	hoeve Heilige Geesthof (met overblijfselen van een Romaanse kapel)
2405	volle middeleeuwen	histo-cartogr.	Parochiekerk Sint-Pieter met kerkhof (vlakgraven)
2406	17 ^e eeuw	histo-cartogr.	Sint-Annakapel
2408	17 ^e eeuw	histo-cartogr.	Gasthuishof: aleenstaande hoeve
2525	volle middeleeuwen	histo.-cartogr.	parochiekerk Heilig Kruis met bijhorend grafveld
3136	late middeleeuwen	historisch	Kapel der Ziekenlieden (verdwenen)
5441	volle middeleeuwen	histo-cartogr.	Parochiekerk Sint-Lambertus
6058	late middeleeuwen	historisch	Ziekenliedenklooster (verdwenen)
9598	late middeleeuwen	veldprospectie	vondstconcentratie bouwmateriaal: daktegels, verbrande leem, baksteenfragm.
15091	late middeleeuwen	veldprospectie	losse vondst aardewerk (Siegburg)
	17 ^e eeuw	veldprospectie	losse vondst aardewerk
15092	volle middeleeuwen	veldprospectie	losse vondst aardewerk (Andenne?)
15093	12 ^e eeuw	veldprospectie	losse vondst aardewerk (kogelpotrand)
15094	onbepaald	veldprospectie	losse vondst aardewerk + 3 lithische artefacten (niet noodzakelijk prehistorisch)
	Romeinse tijd	veldprospectie	losse vondst aardewerk: terra sigillata, kookpot- en dakpanfragmenten
	late middeleeuwen	veldprospectie	losse vondst aardewerk: o.a. Siegburg
	17 ^e eeuw	veldprospectie	losse vondst aardewerk
20008	late middeleeuwen	kaartstudie	Korbeeks Kasteel: motte met neerhof-opperhofstructuur (<i>Cense de Corbeeck</i>)
20010	late middeleeuwen	kaartstudie	watermolen; in 17 ^e eeuw werd omgeving ingericht als lusthof Vijverhof of Hof te d'Udecem, c. 700 m ten oosten van CAI ID 163642
20011	18 ^e eeuw	kaartstudie	pastorie met walgracht
20012	18 ^e eeuw	kaartstudie	molen
20013	vóór 18 ^e eeuw	histo-cartogr.	Heystmolen

20064	17 ^e eeuw	metaaldetectie	losse vondst: munten
20071	18 ^e eeuw	metaaldetectie	losse vondst: munt van Karel VI en munt van Zeelandia
150146	late middeleeuwen	werfcontrole	gevulde holle weg; middeleeuws tracé tussen Oudebaan en Kloosterstraat
150594	Merovingisch	metaaldetectie	losse vondst: Merovingische Almandijnschijffibula (rode halfedelsteen)
150654	steentijd	veldprospectie	vondstconcentratie lithisch materiaal (vnl. silex): schrabbers, een bec, pijlpunt, kling, geretoucheerde afslag uit wommersomkwartsiet
163641	16 ^e eeuw	kaartstudie	hoeve Dalemhof
163642	18 ^e eeuw	histo-cartogr.	lusthof Kasteel van Hoeilaart
163896	18 ^e eeuw	histo-cartogr.	Gasthuismolen
165087	20 ^e eeuw	onbepaald	bunker F6 van de Koningshooikt-Waver-verdedigingslinie
165088	20 ^e eeuw	onbepaald	bunker F7 van de Koningshooikt-Waver-verdedigingslinie
165624	Romeinse tijd	proefsleuven	concentratie Romeins bouwmateriaal (<i>tegulae</i> , <i>imbrices</i> , veldkeien, metselspecie,...)
207249	late middeleeuwen	histo-cartogr.	Tweede Stadsomwalling van Leuven
212181	18 ^e eeuw	metaaldetectie	fragment 2 sol Louis XVI
212918	18 ^e eeuw	histo-cartogr.	alleenstaande site met walgracht
212919	vóór 18 ^e eeuw	kaartstudie	redoute (veldschans)
212920	vóór 18 ^e eeuw	kaartstudie	redoute (veldschans)
212921	vóór 18 ^e eeuw	kaartstudie	redoute (veldschans)
212922	vóór 18 ^e eeuw	kaartstudie	redoute (veldschans)

Tabel 2. Overzicht van de archeologische waarnemingen in de omgeving van het plangebied zoals opgenomen in de Centrale Archeologische Inventaris. Chronologisch geordend.

CAI ID	Periode	Type Onderzoek	Vondst/Vindplaats
steentijd			
1405	steentijd	veldprospectie	vondstconcentratie: klein aantal artefacten uit witgrijze silex
1406	steentijd	veldprospectie	vondstconcentratie, met o.a. geretoucheerde silex afslag
150654	steentijd	veldprospectie	vondstconcentratie lithisch materiaal (vnl. silex): schrabbers, een bec, pijlpunt, kling, geretoucheerde afslag uit wommersomkwartsiet
281	laat-mesolithicum	veldprospectie	lithisch materiaal: tardenoisspits
1408	neolithicum	veldprospectie	losse vondsten lithisch materiaal
440	midden-neolithicum	opgraving	onbepaald (kuilen, geen duidelijk te determineren sporen)
1408	midden-neolithicum	veldprospectie	losse vondsten lithisch materiaal (2 Michelsbergartefacten)
metaaltijden / Romeinse tijd			
1410	Romeinse tijd	toevalsvondst	vondstconcentratie: 'Romeinse potten'
1413	Romeinse tijd	veldprospectie	vondstconcentraties bouwmateriaal en aardewerk (resten <i>villa</i> ?), 1 km ten noordoosten van vindplaats ID 1408
1414	Romeinse tijd	veldprospectie	vondstconcentratie bouwmateriaal: aanwijzingen voor <i>villa</i> ?
1416	Romeinse tijd	veldprospectie	vondstconcentratie bouwmateriaal, o.a. dakpannen: aanwijzingen voor <i>villa</i> ?
1417	Romeinse tijd	toevalsvondst uit 1860	urnengraf (mogelijk tumulus?) met urne in grijze klei en lijkvatje/kruikje in <i>terra sigillata</i>
15094	Romeinse tijd	veldprospectie	losse vondst aardewerk: terra sigillata, kookpot- en dakpanfragmenten
165624	Romeinse tijd	mechanische prospectie	concentratie Romeins bouwmateriaal (<i>tegulae</i> , <i>imbrices</i> , veldkeien, metselspecie,...)
1408	midden-Romeinse tijd	opgraving	alleenstaande <i>villa rustica</i> , inclusief losstaand badgebouw en huisraad
1408	midden-Romeinse tijd	veldprospectie	losse vondsten aardewerk (o.a. fragmenten van olieamfoor, kookpot, kom en dakpannen)
1415	midden-Romeinse tijd	toevalsvondst uit 1878	urnengraf (mogelijk tumulus?): gewelfde grafkelder met bijgaven: eivormige urne, zeshoekige en bolle glazen fles, mortarium, aardewerken bord en pot

middeleeuwen

150594	Merovingisch	metaaldetectie	losse vondst: Merovingische Almandijnschijffibula (rode halfedelsteen)
2204	volle middeleeuwen	divers	klooster Abdij van 't Park
2525	volle middeleeuwen	histo.-cartogr.	parochiekerk Heilig Kruis met bijhorend grafveld
5441	volle middeleeuwen	histo.-cartogr.	Parochiekerk Sint-Lambertus
15092	volle middeleeuwen	veldprospectie	losse vondst aardewerk (Andenne?)
3136	late middeleeuwen	historisch	Kapel der Ziekenlieden (verdwenen)
6058	late middeleeuwen	historisch	Ziekenliedenklooster (verdwenen)
9598	late middeleeuwen	veldprospectie	vondstconcentratie bouw materiaal: daktegels, verbrande leem, baksteenfragm.
15091	late middeleeuwen	veldprospectie	losse vondst aardewerk (Siegburg)
15094	late middeleeuwen	veldprospectie	losse vondst aardewerk: o.a. Siegburg
20008	late middeleeuwen	kaartstudie	Korbeeks Kasteel: motte met neerhof-opperhofstructuur
20010	late middeleeuwen	kaartstudie	watermolen; in 17 ^e eeuw werd omgeving ingericht als luthof Vijverhof of Hof te d'Udecem, c. 700 m ten oosten van ID 163642
150146	late middeleeuwen	werfcontrole	gevulde holle weg; middeleeuws tracé tussen Oudebaan en Kloosterstraat
207249	late middeleeuwen	Histo.-cartogr.	Tweede Stadsomwalling van Leuven
15093	12 ^e eeuw	veldprospectie	losse vondst aardewerk (kogelpotrand)
1994	16 ^e eeuw	histo.-cartogr.	Kasteel van Lovenjoel (oorspronkelijk 'Hof ten Poel')
163641	16 ^e eeuw	histo.-cartogr.	hoeve Dalemhof

nieuw(st)e tijd

15091	17 ^e eeuw	veldprospectie	losse vondst aardewerk
15094	17 ^e eeuw	veldprospectie	losse vondst aardewerk
20064	17 ^e eeuw	metaaldetectie	losse vondst: munten
20013	vóór 18 ^e eeuw	histo.-cartogr.	Heystmolen
212919	vóór 18 ^e eeuw	kaartstudie	redoute (veldschans)
212920	vóór 18 ^e eeuw	kaartstudie	redoute (veldschans)
212921	vóór 18 ^e eeuw	kaartstudie	redoute (veldschans)
212922	vóór 18 ^e eeuw	kaartstudie	redoute (veldschans)
376	18 ^e eeuw	histo.-cartogr.	Krijkelberghoeve
1410	18 ^e eeuw	histo.-cartogr.	Kasteel de Spoelbergh: alleenstaand luthof, rond vijver met de Heystmolen (CAI ID 20013)
1984	18 ^e eeuw	histo.-cartogr.	Groffenhoeve: alleenstaande site met walgracht
2378	18 ^e eeuw	kaartstudie	hoeve Heilige Geesthof (met overblijfselen van een Romaanse kapel)
20011	18 ^e eeuw	kaartstudie	pastorie met walgracht
20012	18 ^e eeuw	kaartstudie	molen
20071	18 ^e eeuw	metaaldetectie	losse vondst: munt van Karel VI en munt van Zeelandia
163642	18 ^e eeuw	histo.-cartogr.	luthof Kasteel van Hoeilaart
163896	18 ^e eeuw	histo.-cartogr.	Gasthuismolen
212181	18 ^e eeuw	metaaldetectie	fragment 2 sol Louis XVI
212918	18 ^e eeuw	histo.-cartogr.	alleenstaande site met walgracht
165087	20 ^e eeuw	onbepaald	bunker F6 van de Koningshooikt-Waver-verdedigingslinie
165088	20 ^e eeuw	onbepaald	bunker F7 van de Koningshooikt-Waver-verdedigingslinie

2.4.2 Het historische kaartmateriaal

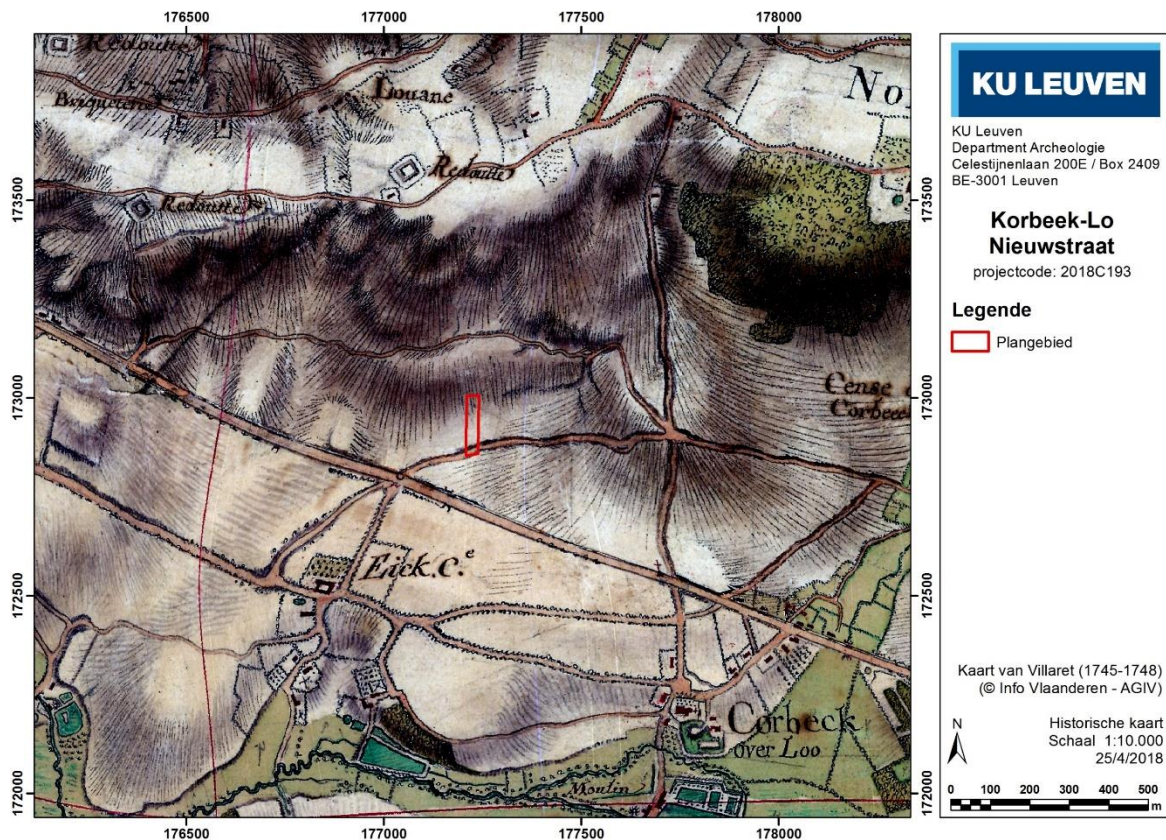
Op basis van oude kaarten kan de evolutie van het plangebied en zijn omgeving gedurende de voorbije eeuwen tot in zeker detail gereconstrueerd worden. Een aantal 18^e- en 19^e-eeuwse kaarten (Fricx, Villaret, Ferraris, Atlas der Buurtwegen, Vandermaelen en Popp, zie verder) zijn raadpleegbaar in een georeferentieerde versie via de ArcGIS-plugin van Geopunt Vlaanderen. Het overige kaartmateriaal hieronder weergegeven werd op basis van deze kaarten en latere topografische kaarten en kadasterkaarten georeferentieerd. De betrouwbaarheid van deze kaarten is sterk uiteenlopend en wordt voor elke individuele kaart geëvalueerd.

Het beschikbare 16^e- en 17^e-eeuwse kaartmateriaal voor historisch Leuven is niet relevant voor deze studie, aangezien deze kaarten niet overlappen met het huidige plangebied. De oudste kaarten waarop het plangebied nauwkeurig te plotten is zijn daarom de 18^e-eeuwse kaarten van koninklijk ingenieur Jean Villaret (opgemaakt tussen 1745 en 1748, zie Figuur 16) en van generaal Joseph-Jean-François graaf de Ferraris (tussen 1771 en 1778, zie Figuur 17). Op de kaart van Villaret staan in detail de hellingen ten noorden van het plangebied weergegeven. Ten zuiden van het plangebied bevindt zich een hoeve, die op de kaarten van Villaret en Ferraris respectievelijk *Eick Cense* en *Cense Deyck* genoemd wordt. *Corbe(e)ck over Loo* (Korbeek-Lo) bestond in de 18^e eeuw uit verspreide boerderijen en hoven, met een kleine concentratie bewoning ter hoogte van de kerk en de steenweg ten zuidoosten van het plangebied. De op de kaart van Villaret weergegeven redoutes op de hellingen ten noorden van het plangebied zijn niet meer afgebeeld op de kaart van Ferraris. Het huidige wegennet, inclusief de Nieuwstraat, beantwoordt opvallend getrouw aan het stratenpatroon uit de 18^e eeuw.

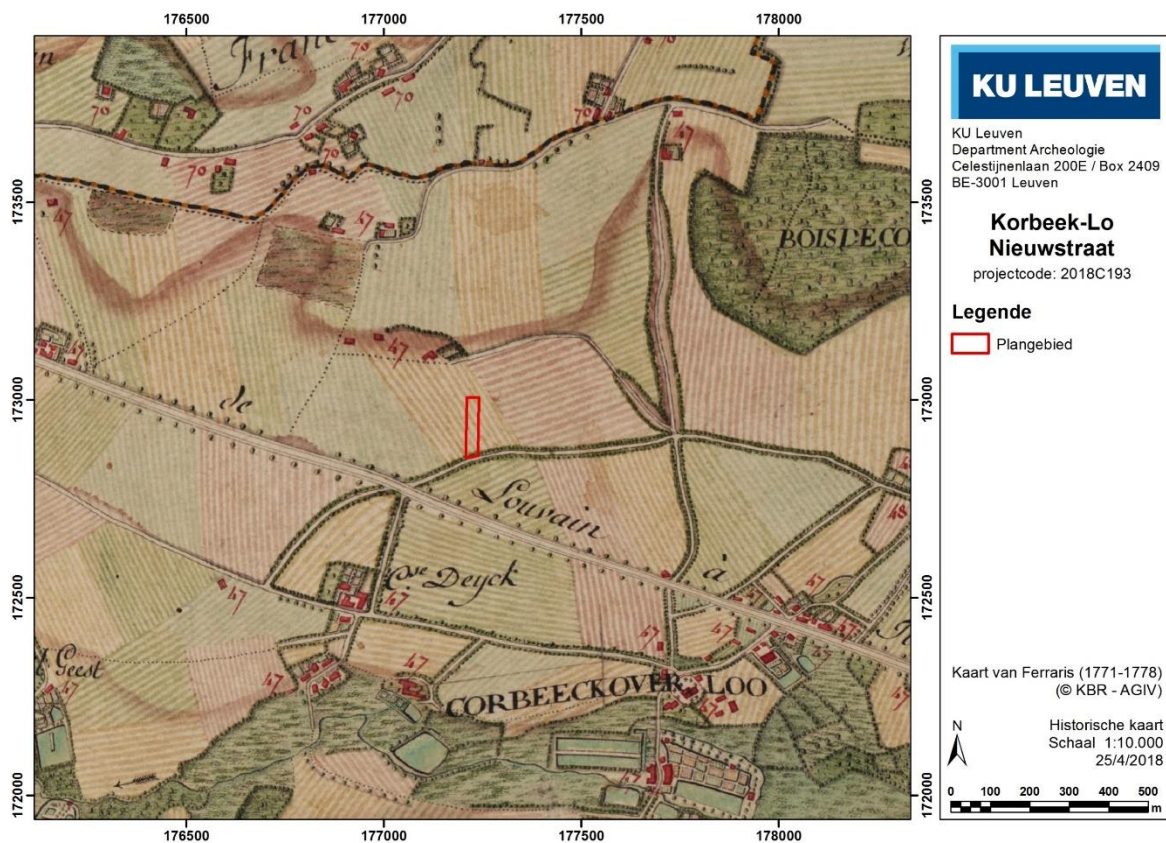
Op de Atlas der Buurtwegen (Figuur 18-Figuur 19), een kadasterkaart opgemaakt omstreeks 1840, maakt het plangebied deel uit van een groter perceel met nr. 34. De Nieuwstraat staat hierin opgenomen als *Chemin n. 5*. Op de latere kadasterkaart van Popp (Figuur 20), daterend uit de periode 1842-1879, is dit grote perceel al opgedeeld in langwerpige stroken en verwijst de nummering (127) reeds naar de huidige percellering. De zone ter hoogte van het plangebied staat beschreven als *Het Corbeek Veld*. De bewoning in de wijde omgeving is nog steeds erg verspreid en beperkt tot een aantal clusters ten zuiden en zuidoosten van het plangebied. Langsheen de Nieuwstraat staat er geen bewoning weergegeven.

Op basis van de topografische kaarten uit de 19^e en 20^e eeuw (Figuur 21-Figuur 22 A-C) blijkt duidelijk dat het plangebied en haar onmiddellijke omgeving tot diep in de 20^e eeuw onbebouwd bleven. Pas vanaf de 2^e helft van de 20^e eeuw gaat Korbeek-Lo zich snel ontwikkelen, wat erg duidelijk blijkt uit de opeenvolgende orthofotomozaïeken (Figuur 22 D-F). Specifiek voor het plangebied is de rand langs de Nieuwstraat reeds bebouwd op de orthofotoserie uit 1947-1954. Het noordelijke deel van het plangebied blijft echter tot op heden onbebouwd en in het zuidelijke zone blijft de meeste bebouwing beperkt tot verharding en wellicht niet diep-gefundeerde bijgebouwen.

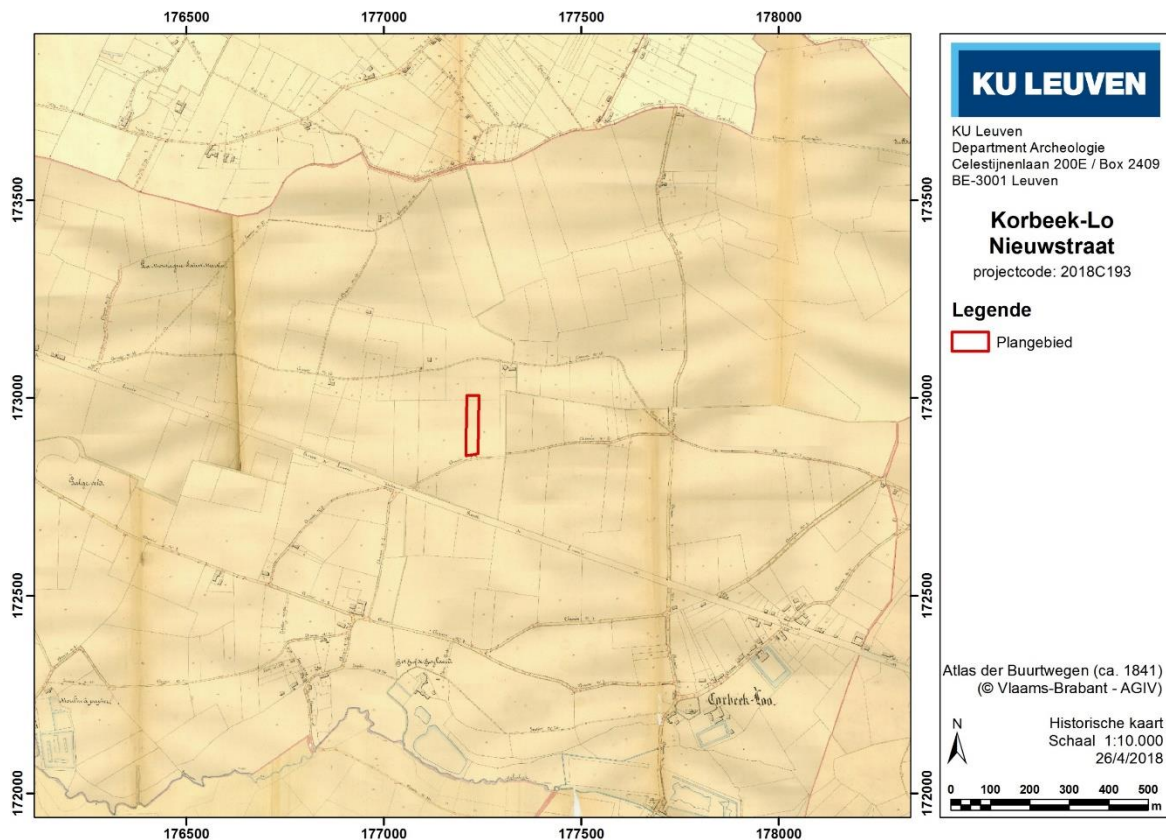
,

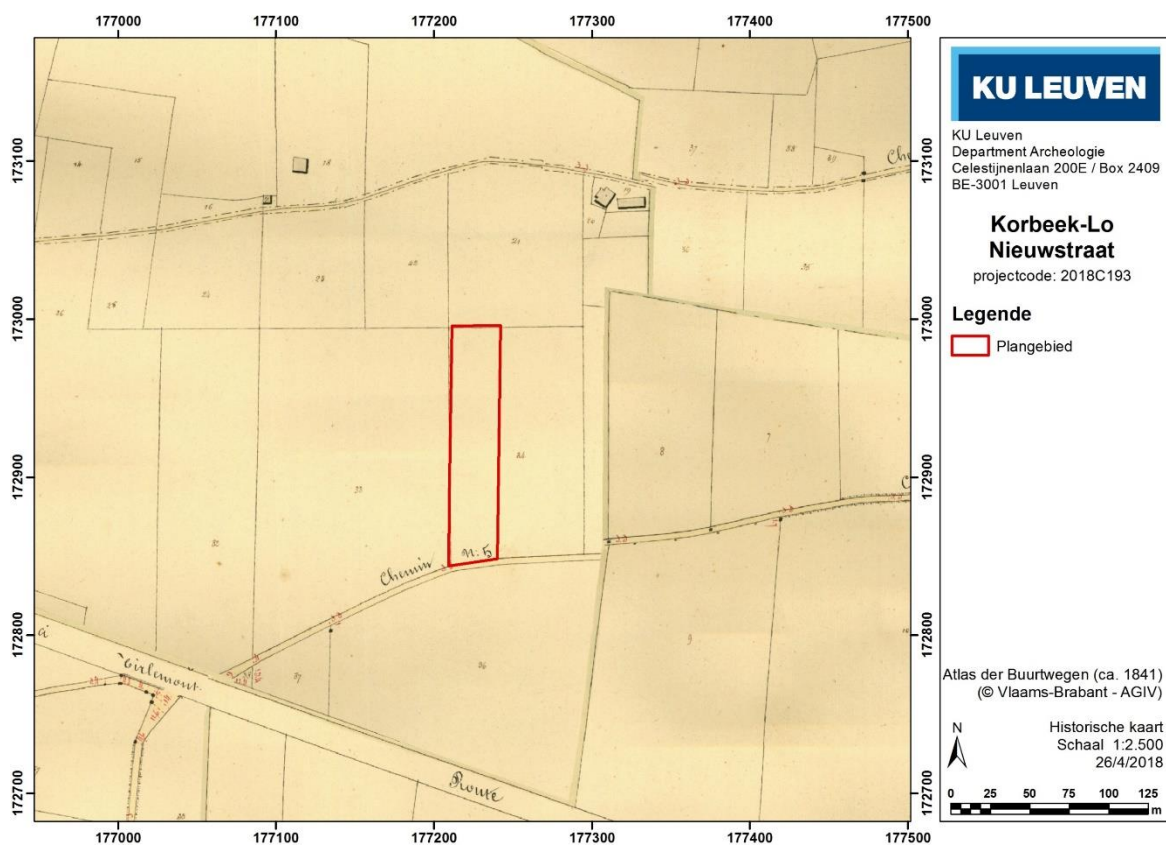
Figuur 16. Locatie van het plangebied op de kaart van Villaret (1745-1748) (© Informatie Vlaanderen – AGIV).

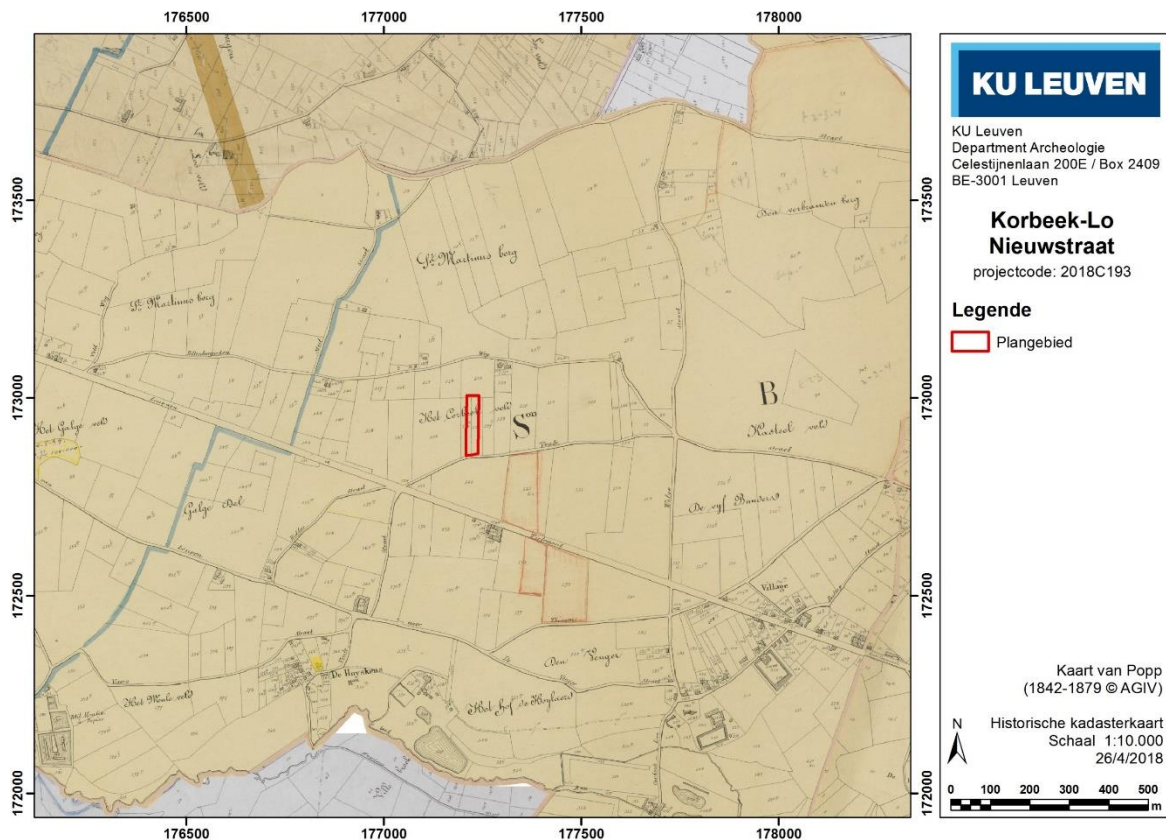
Figuur 17. Locatie van het plangebied op de kaart van Ferraris (1771-1778) (© KBR - AGIV).

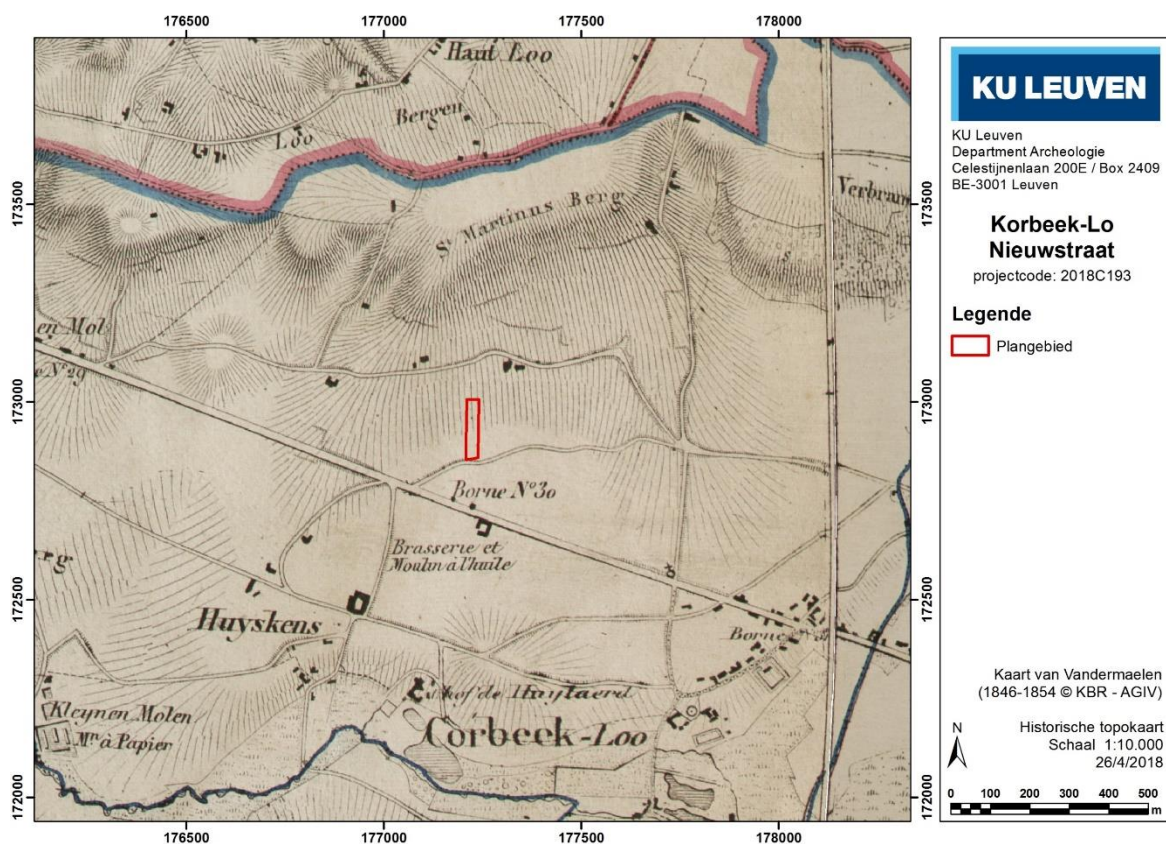
Figuur 18. Locatie van het plangebied op de Atlas der Buurtwegen (1843-1845) (© Vlaams Brabant – AGIV).

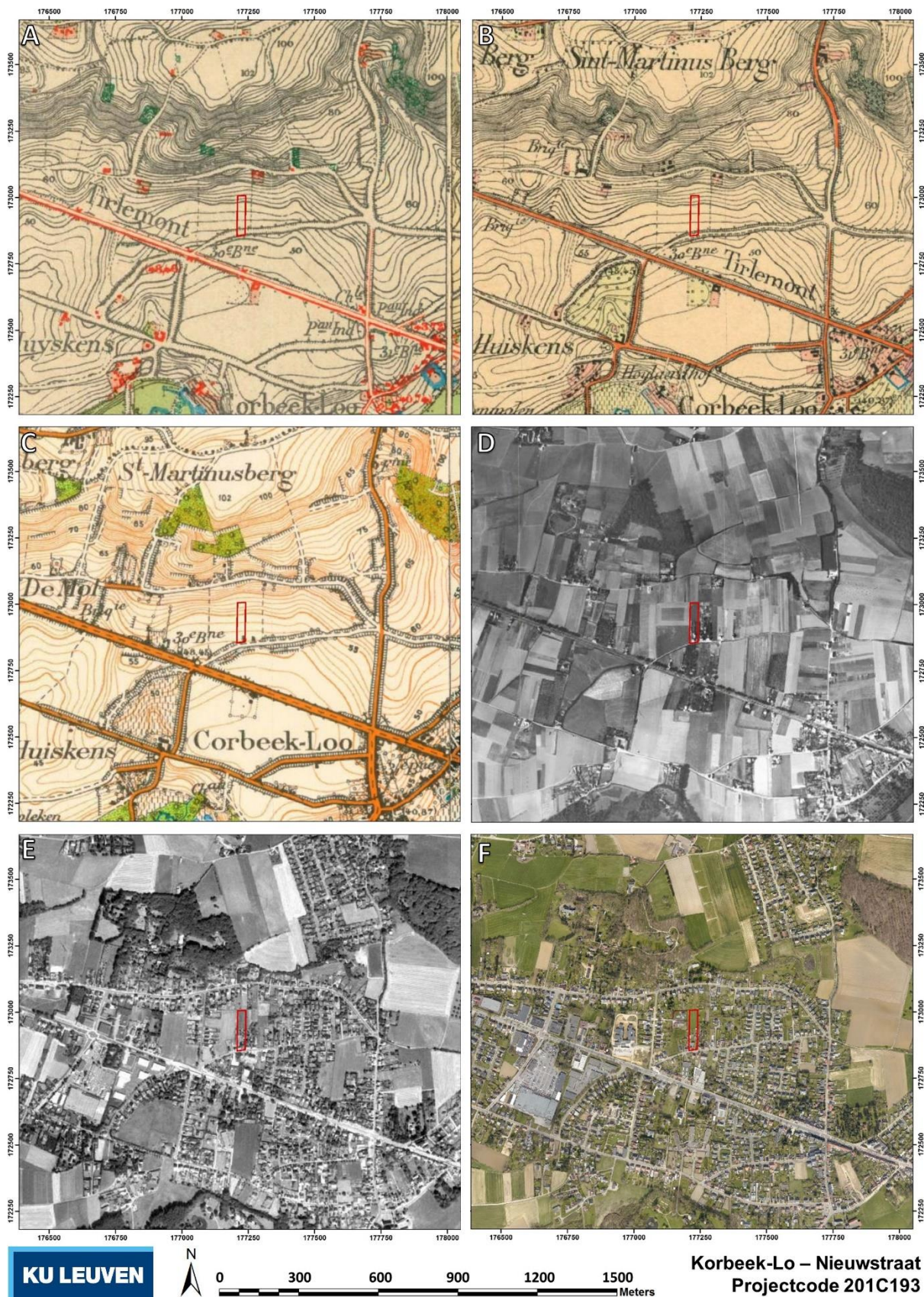
Figuur 19. Detail van de Atlas der Buurtwegen (1843-1845) (© Vlaams Brabant – AGIV).

Figuur 20. Locatie van het plangebied op de kadastrakaart van Popp (1842-1879) (© AGIV).

Figuur 21. Locatie van het plangebied op de topografische kaart van Vandermaelen (1846-1854) (© KBR - AGIV).

Figuur 22. Locatie van het plangebied op opeenvolgende historische topokaarten/orthofoto's: topografische kaartseries 1860-1873 (A), 1881-1904 (B), 1883-1939 (C) en orthografische fotoseries 1947-1954 (D), 1995 (E) en 2017 (F) (© NGI).

2.5 Interpretatie en advies op basis van het bureauonderzoek

Uit de bodemkundige informatie kunnen we afleiden dat het plangebied doorheen de geschiedenis geschikt was voor landbouw, maar ook voor bewoning. Er zijn geen redenen om aan te nemen dat landschappelijke processen het eventueel aanwezige archeologische bodemarchief in negatieve mate hebben beïnvloed. Het gebied loopt licht op in noordelijke richting, maar het hellingspercentage is niet van die mate dat er rekening gehouden moet worden met destructieve erosieprocessen. Vanaf de tweede helft van de 20^e eeuw is bijna de helft van het zuidelijke deel van het plangebied gaandeweg ingenomen door bebouwing en verharding, maar de meeste van deze ingrepen hebben niet noodzakelijk een negatieve impact op de archeologisch relevante niveaus.

Op basis van de historische bronnen kunnen we vaststellen dat de Nieuwstraat, ondanks de naam, reeds weergegeven is op kaartmateriaal uit de 18^e eeuw. Mogelijk maakt deze straat deel uit van dezelfde (pre-)middeleeuwse verkeersas als de Oudebaan, waarbij via een noordelijke lus de drassige vlakke tussen Korbeek-Lo en Lovenjoel vermeden kon worden. Het verlengde van de Nieuwstraat draagt de naam Holleweg; holle wegen worden gevormd door de eeuwenlange erosie van een niet-verhard pad. Langs deze weg bevond zich bovendien een Romeins tumulusgraf, die typerend aangelegd werden langs bestaande invalswegen.

Er is op het historische kaartmateriaal geen bebouwing weergegeven binnen het plangebied voor de 18^e-19^e eeuw. Dit biedt uiteraard geen uitsluitsel voor oudere periodes. Op basis van archeologische waarnemingen in de CAI kunnen parallellen getrokken worden voor het plangebied. Het relatief beperkt aantal prehistorische vondsten dat is aangetroffen in de onmiddellijke nabijheid is meestal afkomstig uit veldprospecties en kunnen dus niet aan in situ vindplaatsen gelinkt worden. Maar een opgraving langs de Oudebaan, op nauwelijks 350 m ten zuidwesten van het plangebied, toont aan dat neolithische sporen in deze bodems niet uitgesloten kunnen worden. De aanwezigheid van Romeinse villaterreinen is duidelijk geattesteerd voor de vallei van de Molenbeek. Uit de volle en late middeleeuwen zijn er diverse al dan niet verdwenen monumenten bekend en ook de nieuwe tijden zijn vertegenwoordigd in het archeologische patrimonium van deze vallei.

Er zijn dus geen concrete aanwijzingen voor de aanwezigheid van een archeologisch behoudenwaardige vindplaats binnen het plangebied, maar het potentieel is duidelijk aanwezig. Het bureauonderzoek volstaat dus niet om de in § 2.1 vooropgestelde onderzoeksvragen naar behoeven te kunnen beantwoorden. Bijkomende onderzoeksstappen die reeds op dit ogenblik zouden kunnen worden uitgevoerd, zoals landschappelijke boringen, zullen wellicht geen relevante bijkomende informatie opleveren met het oog op het voorleggen van een eventueel archeologisch vervolgtraject. Er zijn immers geen redenen om aan te nemen dat het plangebied in die mate verstoord zou zijn dat archeologisch onderzoek nutteloos wordt. Anderzijds zou de aan- of afwezigheid van archeologische indicaties in die boringen geen afdoende argument zijn om een onderzoek in de vorm van proefsleuven te annuleren.

Een bijkomende onderzoeksstap in de vorm van een proefsleuvenonderzoek is daarom noodzakelijk om het archeologische potentieel van het plangebied naar waarde te kunnen inschatten. Door de dichte bebouwing en begroeiing van het zuidelijke deel van het plangebied is het op dit ogenblik echter niet mogelijk om een proefsleuvenonderzoek met afdoende spreiding en dekking uit te voeren. Daarom wordt er een archeologisch vervolgonderzoek in uitgesteld traject voorgesteld (zie het bijhorende Programma van Maatregelen), die pas uitgevoerd kan worden wanneer het terrein voldoende toegankelijk is gemaakt voor machinaal graafwerk.

3 Conclusies vooronderzoek

3.1 Beantwoording onderzoeksvragen

- *Welke is de archeologische verwachting voor het plangebied? Wat is de kans op het aantreffen van archeologische sites die niet tijdens het reeds uitgevoerde vooronderzoek zijn geïdentificeerd?*

Er zijn geen concrete aanwijzingen voor de aan- of afwezigheid van een behoudenwaardige archeologische vindplaats binnen de contouren van het plangebied. De landschappelijke ligging biedt weliswaar geen beperkingen voor de mogelijke aanwezigheid van vindplaatsen vanaf het neolithicum: er is water in de nabijheid, het terrein ligt hoog genoeg om permanente bewoning toe te laten, de hellingsgraad is beperkt en het bodemtype is geschikt voor zowel bewerking als (permanente) bewoning. Er spelen ook geen landschappelijke processen mee die het eventueel aanwezige archeologische bodemarchief in grote mate bedreigen. In de vallei van de Molenbeek, in gelijkaardige landschappelijk omstandigheden, zijn vindplaatsen bekend vanaf het neolithicum tot en met de nieuwe tijd. De kans dat de Nieuwstraat een (pre-)middeleeuwse oorsprong heeft is bovendien erg reëel, waardoor we ook voor de ingebruikname van de aangrenzende percelen met (pre-)middeleeuwse periodes rekening moeten houden.

Het reeds uitgevoerde bureauonderzoek biedt dus echter onvoldoende aanwijzingen om deze onderzoeksvraag definitief te kunnen beantwoorden.

- *Indien nog waardevol archeologisch erfgoed aanwezig is, wat is de impact van de geplande werken daarop?*

De geplande werken betreffen een verkaveling. De bestaande bebouwing zal afgebroken worden en de huidige percelen worden opgedeeld in 4 verschillende bouwloten. Op elk van deze kavels komt nieuwbouw. Langs de oostzijde van het plangebied komen opritten die de achterste woningen bereikbaar moeten maken. Aangezien het een verkaveling betreft, gaan we uit van een mogelijke maximale verstoring van het archeologische bodemarchief. De impact van de werken wordt dus als erg ingrijpend aanzien voor het eventueel aanwezige archeologische bodemarchief.

- *Is verder vooronderzoek vereist en welke volgende onderzoeksstappen zijn nodig?*

Aangezien er op basis van het bureauonderzoek geen definitieve uitspraken kunnen gedaan worden omtrent de aan- of afwezigheid van een behoudenswaardige archeologische vindplaats, is bijkomend onderzoek aangewezen. De bebouwing en beplanting op het terrein laat op dit ogenblik echter niet toe om een proefsleuvenonderzoek uit te voeren die voldoende dekking en spreiding biedt, waardoor een vervolgtraject in uitgesteld traject wordt opgelegd. Eerst moet het terrein voldoende toegankelijk gemaakt worden voor het uitvoeren van machinaal graafwerk. Meer details zijn terug te vinden in het Programma van Maatregelen. Het terrein is wel grotendeels toegankelijk voor een booronderzoek, veldkartering of geofysisch onderzoek, maar deze onderzoeksstappen zullen eveneens geen uitsluitsel bieden over de basisvragen en

zouden slechts ten dele een aanvulling bieden op de kennis die door een proefsleuvenonderzoek vergaard kan worden. Er wordt vanuit gegaan dat er bij een proefsleuvenonderzoek, uitgevoerd in geschikte omstandigheden, wel de nodige informatie verzameld kan worden om de onderzoeksvragen te beantwoorden en om een eventueel archeologisch vervolgtraject uit te tekenen.

3.2 Samenvatting

Het plangebied bevindt zich ten oosten van Leuven, aan de noordzijde van de vallei van de Molenbeek. Het bestaat uit vijf percelen langs de Nieuwstraat in Korbeek-Lo (Bierbeek), die samen een langgerekt, noord-zuid georiënteerd stuk grond vormen met een oppervlakte van ca. 4.620 m². Aangezien deze percelen verkaveld zullen worden tot vier woonloten, moet de vergunningsaanvraag gepaard gaan met een bekrachtigde archeologienota.

Ten noorden van het plangebied bevindt zich een oost-west georiënteerde diestiaan-heuvelrug, met onder meer de Sint-Martinusberg op 320 m afstand, maar de hellingsgraad binnen het plangebied zelf blijft beperkt tot gemiddeld 4 %. Het grootste deel van het terrein is daarom weinig vatbaar voor erosie. Het onderliggende geologie behoort tot de tertiaire Formatie van Sint-Huibrechts-Hern en de bodem bestaat uit quataire zandleemafzettingen, waarin zich een droge zandleembodem zonder profiel heeft gevormd, geschikt voor zowel diverse landbouwgewassen als voor (permanente) bewoning.

Het zuidelijke deel van het plangebied is vanaf de tweede helft van de 20e eeuw deels bebouwd en verhard. De bebouwing bestaat uit één hoofdgebouw en een aantal bijgebouwen. Samen met de verharding komt dit neer op een oppervlakte van ca. 810 m², maar voor het grootste deel is de impact op de ondergrond wellicht eerder beperkt. Er zijn dus geen redenen om aan te nemen dat het eventueel aanwezige archeologische bodemarchief in grote mate door landschappelijke of menselijke processen zijn vernield.

De oorsprong van de Nieuwstraat gaat wellicht terug tot de middeleeuwen en mogelijk tot de Romeinse tijd. Hoewel er geen data bekend zijn voor het plangebied zelf, zijn er in de nabijheid, in gelijkaardige landschappelijke omstandigheden, archeologische vindplaatsen vanaf het neolithicum tot en met de nieuwste tijd opgenomen in de Centrale Archeologische Inventaris. Het beschikbare kaartmateriaal geeft geen bebouwing weer voor de 18^e-19^e eeuw, maar geeft uiteraard geen uitsluitel voor oudere periodes.

Uit de bureaustudie blijkt dus dat er voor het plangebied een potentieel is voor de aanwezigheid van een (behoudenswaardige) archeologische vindplaats. Zekerheid hieromtrent kan echter niet verkregen worden op basis van een bureaustudie, veldkartering of booronderzoek. Alleen door middel van een proefsleuvenonderzoek kan voldoende informatie verzameld worden om de onderzoeksvragen te beantwoorden en, indien noodzakelijk, een archeologisch vervolgtraject uit te tekenen. Door de dichte bebouwing en begroeiing van het zuidelijke deel van het plangebied is het op dit ogenblik echter niet mogelijk om een proefsleuvenonderzoek met afdoende spreiding en dekking uit te voeren. Daarom wordt er een archeologisch vervolgonderzoek in uitgesteld traject voorgesteld (zie het bijhorende Programma van Maatregelen).

4 Bibliografie

Bogemans, F. (2008) *Legende overzichtskaart quartairgeologie Vlaanderen*, Brussel.

Claesen, J., M. Bracke, B. Van Genechten, N. Pil, G. Verbeelen, A. Sys & E. Dirix (2017a) *Archeologienota Leuven – Ziekelingenstraat (ARCHEBO Rapport 2016C90)*, Kortenaen.

Claesen, J., B. Van Genechten, G. Verbeelen, N. Pil, E. Dirix & A. Sys (2017b) *Archeologienota Kessel-Lo – Overwinningsstraat (ARCHEBO Rapport 2017B293)*, Kortenaen.

Claeys, J. & B. Vanmontfort (2017) *Archeologienota Korbeek-Lo Oudebaan (Leuven) (KU Leuven Archeologie Rapporten)* Leuven.

Claeys, J. (2017) *Archeologienota Leuven Hoegaardsestraat (KU Leuven Archeologie Rapporten)* Leuven.

De Smedt, P. (1980) Het fysisch milieu, *Arca Lovaniensis artes atque historiae reserans documenta* 7, 16-26.

Pelsmaeker, S. (2018) *Archeologische evaluatie van het bodemarchief aan de Koning Albertlaan 15 te Bierbeek (Vlaams-Brabant) (ABO Archeologische Rapporten 627)*, Aartselaar.

Stad Leuven (2017) *Ruimtelijk structuurplan Leuven* (voorlopige versie).

Van Ranst, E. & C. Sys (2000) *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1:20 000)*, Gent.

Geraadpleegde websites

AGIV (Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen) viewer: gdiviewer.agiv.be

Cartesius (kaarten, plattegronden, schetsen en luchtbeelden): cartesius.be

Centrale Archeologische Inventaris: cai.onroerenderfgoed.be

Databank Ondergrond Vlaanderen: dov.vlaanderen.be

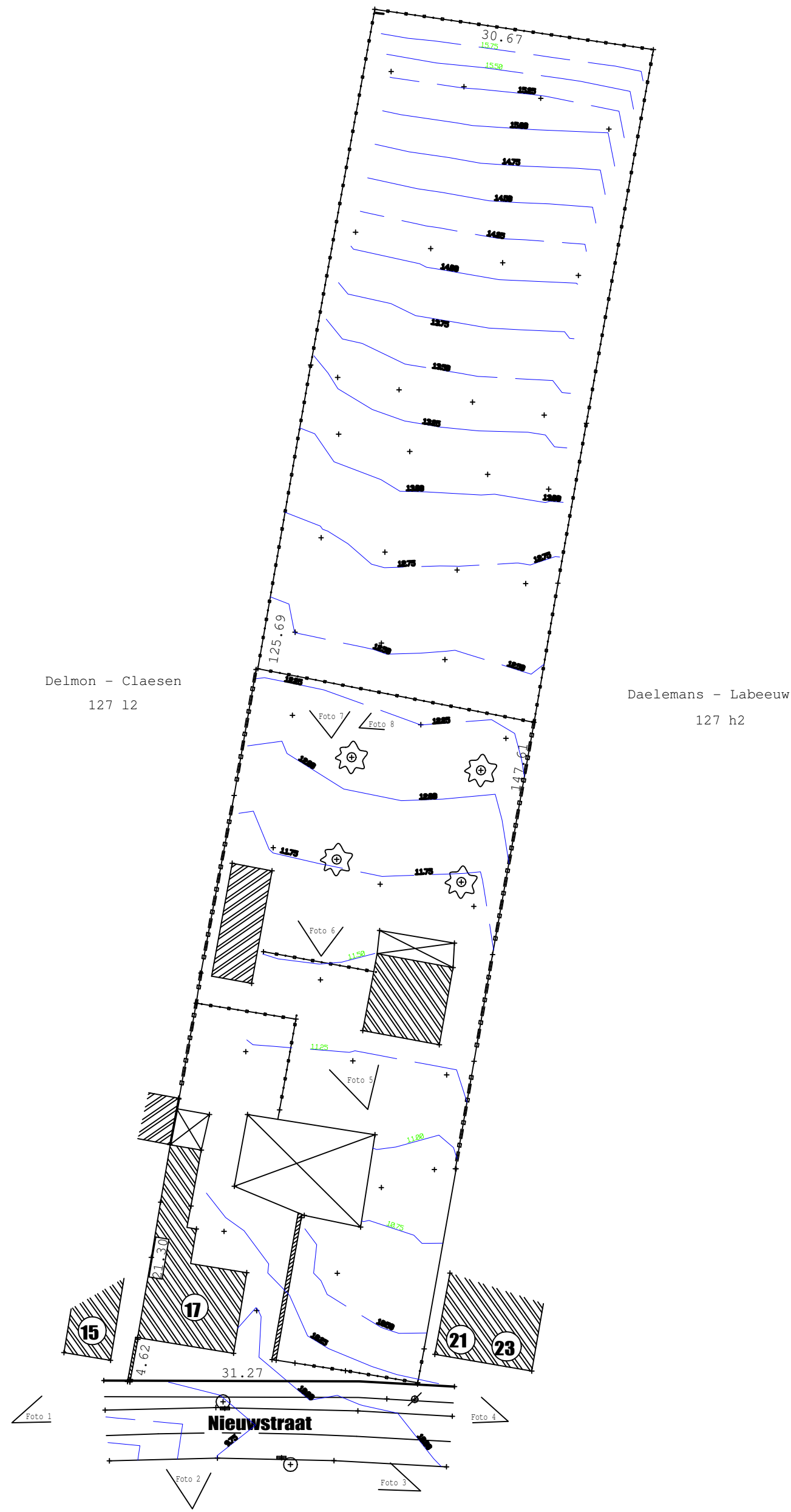
Geoportaal Vlaanderen: geo.onroerenderfgoed.be

Geopunt Vlaanderen: geopunt.be

Inventaris Onroerend Erfgoed: onroerenderfgoed.be

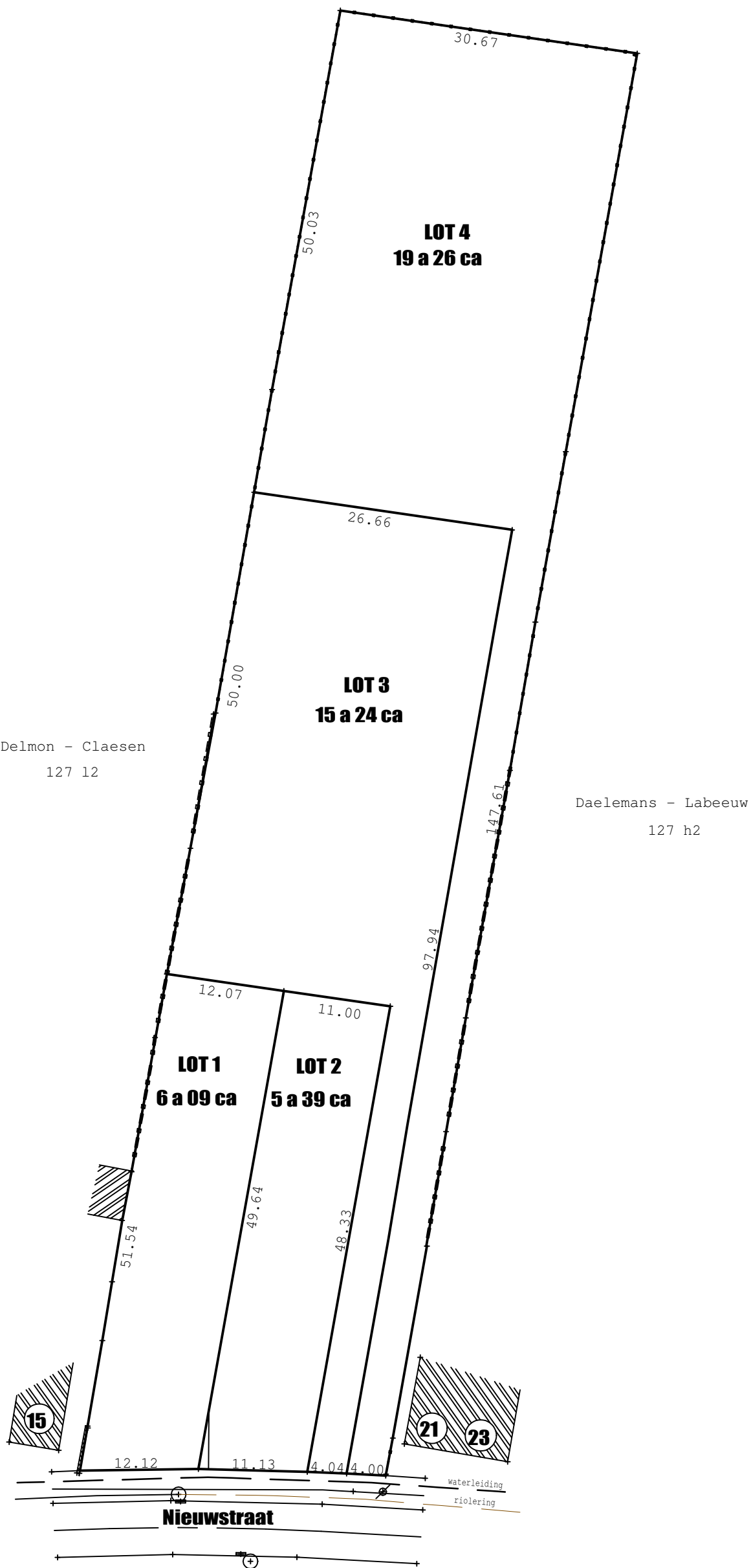
Bijlage 1. Werkplannen

Bestaande toestand

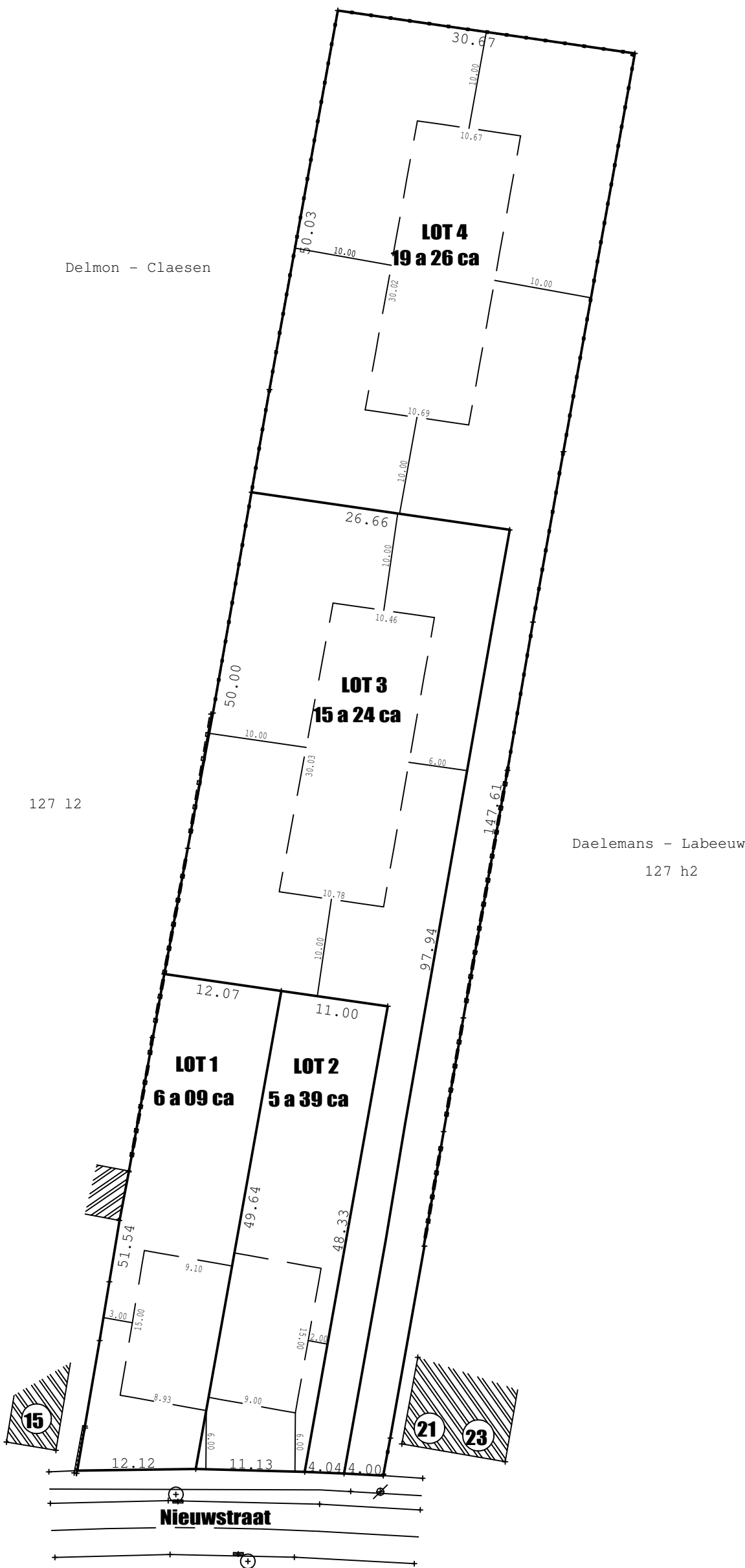
Schaal: 1/500

Nieuwe toetsand

Schaal: 1/500

Verkavelingsontwerp

Schaal: 1/500

GEMEENTE BIERBEEK

BIERBEEK 2 de Afdeling (KORBEEK-LO)

Sectie B nr 127 k, 127 c2, 127 d2, 127 e2,
127 g2

Aanvraag
Omgevingsvergunning

VLASSAK Rembert (LAN 040150)
Landmeter - Expert
Dorpsstraat 20
3360 Bierbeek

Ind.	Datum	Wijzigingen	Schaal	1/500
			Datum	22/04/2018
			Dossier	Korbeek_Nieuwstr

Bijlage 2: Plannenlijst

Plan nr.	Fig. nr.	Type plan	Onderwerp plan	Aanmaak schaal	Aanmaak wijze	Actor	Datum
1	1	Topografische kaart	Locatie plangebied op topografische kaart	1:10.000	digitaal	JC	25/4/2018
2	2	Kadasterkaart	Locatie plangebied op het Groot Referentie Bestand (GRB)	1:10.000 & 1:1.000	digitaal	JC	25/4/2018
3	3	Gewestplan	Locatie plangebied op Gewestplan	1:10.000	digitaal	JC	25/4/2018
4	4	Werkplannen	Werkplannen: huidige toestand en verkavelingsplannen	1:1.000	digitaal	RV/JC	14/6/2018
5	5	Hoogtemodel	Locatie plangebied op digitaal hoogtemodel Vlaanderen (DHMV) en hydrografische atlas	1:25.000	digitaal	JC	25/4/2018
6	6	Hoogtemodel	Detail hoogtemodel, met hoogteprofiel	1:2.500	digitaal	JC	25/4/2018
7	7	Orthofoto	Locatie plangebied op orthografische foto, reeks winter 2017	1:25.000	digitaal	JC	25/4/2018
8	8	Orthofoto	Locatie plangebied op orthografische foto, reeks winter 2017	1:2.500	digitaal	JC	25/4/2018
9	9	Geologische kaart	Locatie plangebied op tertiairgeologische kaart	1:25.000	digitaal	JC	25/4/2018
10	10	Geologische kaart	Locatie plangebied op de quartairgeologische kaart	1:25.000	digitaal	JC	25/4/2018
11	11	Bodemkaart	Locatie plangebied op de bodemkaart van België	1:10.000	digitaal	JC	25/4/2018
12	12	Bodemkaart	Locatie plangebied op landbouwgebruikskaart	1:10.000	digitaal	JC	25/4/2018
13	13	Bodemkaart	Locatie plangebied op bodembekkkingskaart	1:10.000	digitaal	JC	25/4/2018
14	14	Hydrografische kaart	Locatie plangebied op de watertoets en hellingenkaart	1:10.000	digitaal	JC	25/4/2018
15	15	Onroerend Erfgoedkaart / topogr. kaart	Locatie plangebied in relatie tot archeologische databasegegevens, geplot op de topografische kaart van België	1:25.000	digitaal	JC	26/4/2018
16	16	Historische kaart	Locatie plangebied op kaart van Villaret (1745-1748)	1:10.000	digitaal	JC	25/4/2018
17	17	Historische kaart	Locatie plangebied op kaart van Ferraris (1771-1778)	1:10.000	digitaal	JC	25/4/2018
18	18	Historische kadasterkaart	Locatie plangebied op Atlas der Buurtwegen (1843-1845)	1:10.000	digitaal	JC	26/4/2018
19	19	Historische kadasterkaart	Detail Atlas der Buurtwegen	1:2.500	digitaal	JC	26/4/2018

Plan nr.	Fig. nr.	Type plan	Onderwerp plan	Aanmaak schaal	Aanmaak wijze	Actor	Datum
20	20	Historische kadasterkaart	Locatie plangebied op kadasterkaart van Popp (1842-1879)	1:10.000	digitaal	JC	26/4/2018
21	21	Historische topografische kaart	Locatie plangebied op kaart van Vandermaelen (1846-1854)	1:10.000	digitaal	JC	26/4/2018
22	22A	Historische topografische kaart	Locatie plangebied op topografische kaart, reeks 1860-1873	1:5.000	digitaal	JC	26/4/2018
23	22B	Historische topografische kaart	Locatie plangebied op topografische kaart, reeks 1881-1904	1:5.000	digitaal	JC	26/4/2018
24	22C	Historische topografische kaart	Locatie plangebied op topografische kaart, reeks 1883-1939	1:5.000	digitaal	JC	26/4/2018
25	22D	Historische orthofoto	Locatie plangebied op orthografische foto, reeks 1947-1954	1:5.000	digitaal	JC	26/4/2018
26	22E	Historische topografische kaart	Locatie plangebied op topografische kaart, reeks 1995	1:5.000	digitaal	JC	26/4/2018
27	22F	Historische orthofoto	Locatie plangebied op orthografische foto, reeks 2017	1:5.000	digitaal	JC	26/4/2018

Legenda

JC Johan Claeys
RV Rembert Vlassak (zelfstandig landmeter-expert)

Bijlage 3. Lijst figuren

Figuur 1. Locatie van het plangebied op de topografische kaart van België (© NGI).	4
Figuur 2. Locatie van het plangebied op het Grootchalig Referentie Bestand (GRB © AGIV), op schaal 1:10.000 (boven) en 1:1.000 (onder).	5
<i>Figuur 3. Locatie van het plangebied op het Gewestplan (© AGIV). Het plangebied bevindt zich volledig in woongebied (rood, code 0100).</i>	<i>6</i>
Figuur 4. Werkplannen met de huidige situatie (boven) en met de toekomstige verkavelingsplannen (onder), geplot op het GRB (© landmeter-expert Rembert Vlassak). Deze (voorlopige) plannen zijn ook in detail te bezichtigen in Bijlage 1.	7
Figuur 5. Het plangebied op het digitaal hoogtemodel Vlaanderen (© GDI-Vlaanderen), met aanvulling van de hydrografische atlas (© ALBON - DOV).	11
Figuur 6. Detail van het digitaal hoogtemodel Vlaanderen, met aanduiding van het hoogteprofiel.	11
Figuur 7. Locatie van het plangebied op een recente orthografische foto, winter 2017 (© NGI).	12
Figuur 8. Detail van de orthografische foto, winter 2017 (© NGI).	12
Figuur 9. Locatie van het plangebied op de tertiairgeologische kaart van België (© DOV), met aanduiding van de isohypsen (basis quartaire afzettingen – top tertiaire afzettingen).	13
Figuur 10. Locatie van het plangebied op de quartairgeologische kaart van België (© DOV).	13
Figuur 11. Locatie van het plangebied op de bodemkundige kaart van België (© DOV).	14
<i>Figuur 12. Locatie van het plangebied op de kaart met het landbouwgebruik per perceel (© WMS Landbouw & Visserij).</i>	<i>14</i>
<i>Figuur 13. Locatie van het plangebied op de Bodembedekkingskaart (© AGIV).</i>	<i>15</i>
<i>Figuur 14. Locatie van het plangebied op de Watertoets-Hellingenkaart (© WMS-VMM).</i>	<i>15</i>
Figuur 15. Locatie van het plangebied in relatie tot de waarnemingen en gebeurtenissen opgenomen in de Centrale Archeologische Inventaris, de plangebieden waarvoor bekrachtigde archeologienota's beschikbaar zijn, de vastgestelde archeologische zones en de inventaris met gebieden waar geen archeologie te verwachten is (© Agentschap Onroerend Erfgoed). Geplot op de topografische kaart van België (© NGI) en het Digitaal Hoogtemodel (DHMVII © GDI-Vlaanderen).	19

Figuur 16. Locatie van het plangebied op de kaart van Villaret (1745-1748) (© Informatie Vlaanderen – AGIV).	24
Figuur 17. Locatie van het plangebied op de kaart van Ferraris (1771-1778) (© KBR - AGIV).	24
Figuur 18. Locatie van het plangebied op de Atlas der Buurtwegen (1843-1845) (© Vlaams Brabant – AGIV).	25
<i>Figuur 19. Detail van de Atlas der Buurtwegen (1843-1845) (© Vlaams Brabant – AGIV).</i>	25
Figuur 20. Locatie van het plangebied op de kadasterkaart van Popp (1842-1879) (© AGIV)	26
Figuur 21. Locatie van het plangebied op de topografische kaart van Vandermaelen (1846-1854) (© KBR - AGIV).	26
Figuur 22. Locatie van het plangebied op opeenvolgende historische topokaarten/orthofoto's: topografische kaartseries 1860-1873 (A), 1881-1904 (B), 1883-1939 (C) en orthografische fotoseries 1947-1954 (D), 1995 (E) en 2017 (F) (© NGI).	27

EENHEID PREHISTORISCHE ARCHEOLOGIE
Celestijnenlaan 200E bus 2409
3001 HEVERLEE, België
tel. + 32 16 32 64 58
fax + 32 16 32 29 80
prehistorische.archeologie@ees.kuleuven.be
www.kuleuven.be